

**Idrett og yrkesskadeerstatning, særlig om
Høyesteretts dom i Rt. 2006 side 1642
"Fotballdommen."**

Kandidatnummer: 568

Leveringsfrist: 25. april 2007

Til sammen 16607 ord

23.11.2007

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
<u>2</u>	<u>RETTSKILDEBILDET</u>	<u>4</u>
2.1	Innledning	4
2.1.1	Folketrygdeloven	5
2.1.2	Yrkesskadeforsikringsloven	5
2.1.3	Lovforarbeider	6
2.1.4	Rettspraksis	6
<u>3</u>	<u>IDRETT OG YRKESKADEERSTATNING</u>	<u>8</u>
3.1	Gjeldende yrkesskadeordninger	8
3.2	Dekning etter folketrygden.	9
3.3	Forsikringsplikten	10
3.3.1	Bakgrunnen for yrkesskadeforsikringsloven	11
3.3.2	Erstatningsreglenes begrunnelse og hensyn	12
3.4	Grunnvilkår.	15
3.4.1	Innledning	15
3.4.2	Utgangspunkt	15
3.4.3	Ansvarsgrunnlag	15
3.4.4	Skade	17
3.4.5	Årsakssammenheng	18
3.5	Yrkesskadeforsikringslovens dekningsområde	18
3.6	Arbeidstakerbegrepet – Er idrettsutøveren arbeidstaker eller idrettsutøver?	19
3.6.1	Arbeidstakere etter folketrygdeloven	20
3.6.2	Arbeidstakere etter yrkesskadeforsikringsloven	21
3.6.3	Idrettsutøvere	21

3.6.4	Rettspraksis	23
3.7	Arbeidssituasjonen	24
3.7.1	Vilkåret om at skaden må ha skjedd i arbeid	24
3.7.2	Vilkåret om at skaden må ha skjedd på arbeidsstedet	25
3.7.3	Vilkåret om at skaden må ha skjedd i arbeidstiden	26
3.8	Skade og sykdom	29
3.8.1	Arbeidsulykke.	30
3.8.2	Yrkessykdomsbegrepet	34
4	<u>FOTBALLDOMMEN</u>	35
4.1	Innledning	35
4.2	Presentasjon av saken	35
4.2.1	Sakens faktum	35
4.2.2	Statens anførsler	37
4.2.3	Oversikt over Jonssons anførsler for Høyesterett	37
4.3	Domsanalyse i et materielt perspektiv	39
4.3.1	Domsgrunnene	39
4.3.2	Aksept av risiko	47
4.3.3	Forholdet mellom underinstansen og Høyesteretts resonnementer	49
4.3.4	Påvirkning av gjeldende rett. Dommens prejudikatsverdi	51
5	<u>TIDLIGERE SAKER</u>	56
5.1	Innledning	56
5.2	Avgjørelser i Trygderetten	56
6	<u>KORT OM FORHOLDENE I DANMARK</u>	60
6.1	Innledning	60
6.2	Danmark	60

6.2.1	Innledning	60
6.2.2	Erstatning etter de alminnelige erstatningsreglene.	61
6.2.3	Ulykkesforsikringsdekning	61
6.2.4	Arbejdsskadeforsikringsdekning.	63
7	<u>LITTERATURLISTE</u>	66

1 Innledning

Temaet for denne avhandlingen er idrett og yrkesskadeerstatning, særlig om Høyesterett dom om yrkesskade i Rt.2006 side 1642 ”Fotballdommen.”

Idrett og fysisk aktivitet representerer i utgangspunktet positive verdier i det norske samfunnet. Idrett er sunt og bedrer vår fysiske og mentale helse. Men alle former for menneskelig aktivitet innebærer risiko for ulykker og skader. Utøvelse av idrett er ikke noe unntak i så måte. Ifølge undersøkelser foretatt ved norske sykehus i perioden 1989-1997 utgjør idrettsskadene ca. 17% av alle personskader i Norge.¹ Og årlig behandler norske sykehus nærmere 80 000 idrettsskader.²

Av idrettene er det fotball og håndball som har den største andelen skader. At disse idretten topper statistikken betyr ikke nødvendigvis at de er mer risikoutsatte enn andre idretter, en forklaring kan være at de er de idrettene i Norge med flest utøvere.

Dersom skader og ulykker oppstår i arbeidslivet er det i dag muligheter for å få økonomisk kompensasjon fra fire ulike ordninger. Dette er det generelle folketrygdesystemet, folketrygdens særregler om yrkesskader, erstatningsretten (skadevolder) og yrkesskadeforsikringen.

Ved de fleste idrettsskader vil det ikke være en ansvarlig skadevolder som er erstatningsansvarlig. Dette fordi skadene ofte skjer i form av ”hendelige uhell”, hvor ingen kan bebreides. Derfor må skadelidte, som blir påført et økonomisk tap, se seg om etter

¹ Idrett og Juss. Gunnar Martin Kjenner

² NISO, www.niso.no

andre muligheter for å få dekket sitt tap. I dag har det kommet flere rettsavgjørelser, og temaet er viet stor interesse i media og i idrettspolitiske kretser.

Jeg vil derfor konsentrere om de krav til erstatning en skadelidt har gjennom folketrygden og yrkesskedeforsikringsordninger.

I arbeidslivet i dag har vi obligatoriske trygde- og forsikringsordninger som skal gi erstatning ved ulykker og skader skjedd på arbeidsplassen. Arbeidsgivere ble fra 1. januar 1990 pålagt å tegne yrkesskedeforsikring til fordel for arbeidstakere. Erstatning fra denne forsikringsordningen kommer i tillegg til utbetalinger fra folketrygden.

Problemstillingen for denne avhandlingen er om idrettsutøvere har krav på slik erstatning tilsvarende arbeidstakere i det norske samfunn.

Jeg vil i kapittel 2 gjøre rede for de kildene som benyttes i avhandlingen. Her konsentrere jeg meg om de reglene som faller inn under yrkesskedeforsikringsloven, og folketrygdeloven.

Videre vil jeg i kapittel 3 redergjøre for reglene om kompensasjon ved yrkesskade, herunder de generelle vilkår som må være oppfylt for at yrkesskadeerstatning skal foreligge. Deretter vil jeg diskutere dette opp mot idrettsutøvere som arbeidstakere samt ulykker skjedd i idretten. Her vil jeg forsøke å vise at idrettsutøvere er å anse som arbeidstakere med krav på erstatning på lik linje som andre "vanlige" arbeidstakere. Se punkt 3.6.

Jeg begrenser meg til bare å diskutere situasjonen for profesjonelle idrettsutøvere, altså de som mottar lønn for sin idrettsutøvelse. Dette fordi det er disse som faller inn under yrkesskedeforsikringsloven. Grensene mot de som driver idretten sin på hobbybasis og som derfor faller utenfor avhandlingens tema, er imidlertid ikke lett å trekke. Spørsmålet om hvorvidt en idrettsutøver er å anse som "profesjonell" behandles noe nærmere i punkt 3.6 om arbeidstakerbegrepet.

Hoveddelen av avhandlingen vil omhandle dommen i Rt. 2006 side 1642, og er inntatt i kapittel 4. Fotballspilleren Jonas Jonsson spilte en NM-kamp for Brann 12. juni 2002 da han ble taklet stygt bakfra. Skaden førte til en skiveutglidning i ryggen, og svensken måtte gi opp fotballkarrieren i Brann. Jeg analyserer denne dommen (heretter kalt fotballdommen) i et materielt perspektiv for å avklare hvilke rettsregler den gir uttrykk for. Her vil jeg rette fokuset mot domsgrunnene og innholdet i de aktuelle rettsreglene som ble lagt til grunn for å avgjøre spørsmålet om det forelå krav på yrkesskadeerstatning.

Blant de spørsmål som blir tatt opp er på hvilke områder underinstansen skiller seg fra Høyesterett, og hvilken betydning dommen vil få for liknende grupper av arbeidstakere.

Videre vil jeg i kapittel 5 redegjøre for de følgene dommen vil få for andre utøvere som har blitt nektet erstatning i Trygderetten. Det vil blant annet bli drøftet om de har anledning til å få gjenopptatt sin sak, slik at de har anledning til å få erstattet sine økonomiske tap.

Avslutningsvis vil jeg i kapittel 6, kort vise hvordan situasjonen er i Danmark med tanke på skader og ulykker som oppstår i idretten. Hvilket vern har for eksempel idrettsutøvere i Danmark, når en skade på idrettsbanen medfører et økonomisk tap.

2 Rettskildebildet

2.1 Innledning

Hovedkilden for løsning av spørsmål som gjelder yrkesskadeerstatning som oppstår er lovbestemmelsene. Legalitetsprinsippet er til hinder for en innskrenkende tolkning av bestemmelsene som gir borgerne rettigheter, her krav på yrkesskadeerstatning, slik at de i all hovedsak skal tas på ordet. Dette er det tradisjonelle utgangspunktet for all lovtolkning.³

Legalitetsprinsippet innebærer at offentlig myndighetsutøving i form av forbud eller påbud som griper inn i borgernes eiendomsrett eller alminnelig handlefrihet, må skje på grunnlag av rettsregler gitt i lov eller i medhold av lov.⁴

Som nevnt innledningsvis er de fleste skader og ulykker i idretten det som vanligvis kalles ”hendelige uhell”, som ingen kan gjøres erstatningsansvarlig for på et generelt grunnlag.⁵ Dette vil gjelde spesielt for noen typer skader, for eksempel belastningsskader. Men heller ikke ved skader som skyldes forskjellige former for ulykker, vil det vanligvis være noen ansvarlige skadevolder etter generell erstatningsrett i idretten. Dersom den skadelidte blir påført et økonomisk tap som følge av skaden må vedkommende derfor se seg om etter andre dekningsmuligheter.⁶ Slike dekningsformer kommer jeg tilbake til nedenfor.

Spørsmålet er hva slags muligheter en idrettsutøver har for å få erstattet det økonomiske tapet han har lidt som følge av den skadevoldende handlingen. I det følgende vil jeg gjøre rede for de rettskildene som foreligger dersom skader oppstår i idretten.

³ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

⁴ Jusleksikon, Jon Gisle mfl. Kunnskapsforlaget, 2 utgave, 2 opplag, 2003.

⁵ Idrett og juss, Gunnar Martin Kjenner, universitetsforlaget 2004, 3 utgave

⁶ Idrett og juss, Gunnar Martin Kjenner, universitetsforlaget 2004, 3 utgave

Folketrygdelovens særregler om yrkesskade og yrkesskadeforsikringsloven anses som et tosporet system. En skadelidt arbeidstaker kan få erstatning både etter folketrygdeloven og etter yrkesskadeforsikringsloven.

2.1.1 Folketrygdeloven

Utøvere som skades i forbindelse med trening eller konkurranse har på vanlige vilkår krav på ordinære ytelser fra folketrygden, for eksempel sykepenger, ytelser til atføring og uførepensjon.⁷ Betingelsene for disse ytelsene følger av lov om folketrygd av 28. februar 1997 nr. 19.

Folketrygdeloven kapittel 13 inneholder de særreglene som er av interesse for denne avhandlingen. Ifølge disse bestemmelsene har den som skades i forbindelse med arbeid (yrkesskader), krav på tilleggstyelser til folketrygdens vanlige ytelser. I dette kapittelet finnes de generelle vilkårene for yrkesskade og yrkessykdom. Formålet med disse særbestemmelsene er historisk betinget. Ved inkorporeringen av lov om yrkesskadetrygd i tidligere lov om folketrygd med virkning fra 1. januar 1971 ønsket en å opprettholde de særrettighetene som var fastlagt i lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd.⁸

Bestemmelsene om hva som regnes som yrkesskade og yrkessykdom finnes i §§ 13-3 og 13-4. Fastsettelse av skadetidspunktet er regulert i § 13-5. Videre finnes bestemmelser om hvilken persongruppe som er yrkesskadedekket og når de er det, i §§ 13-6 til 13-13.⁹

2.1.2 Yrkesskadeforsikringsloven

I yrkesskadeforsikringsloven av 16. juni 1989 nr. 65 finnes vilkårene for dekning av yrkesskade. Arbeidsgivere ble gjennom denne loven pålagt å tegne forsikringer til dekning av yrkeskader og visse yrkessykdommer. På bakgrunn av denne plikten til å tegne

⁷ Idrett og juss, Gunnar Martin Kjenner, universitetsforlaget 2004, 3 utgave.

⁸ Karnov, kommenterte lover, Folketrygdeloven, Lødrup mfl.. Karnov forlag, Oslo 1997.

⁹ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

forsikringer, ble skader og yrkessykdommer som de ansatte ble påført i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, dekket. Kravet er at skaden må ha skjedd i en arbeidsulykke. I dette ligger det at skaden må være en følge av en ytre begivenhet eller en ytre belastning utover hva som er vanlig. Dette kommer jeg tilbake til i Kap.3.4 nedenfor.

2.1.3 Lovforarbeider

Med forarbeider menes forslag, utredninger, debatter og voteringer som stammer fra de som har deltatt i lovens forberedelser og vedtagelse.¹⁰

Ettersom yrkesskedeforsikringsloven er relativt ny må lovtolkningsspørsmål som oppstår, tolkes i lys av lovforarbeidene, hvor disse tillegges relativ betydelig vekt. Disse forarbeidene er nedfelt i NOU 1990:20 samt Ot.prp. nr. 29 (1995-96). De aktuelle lovbestemmelsen kom inn i folketrygdeloven av 1997. Den skal svare til de kriteriene som i praksis hadde vært anvendt i lang tid.¹¹

2.1.4 Rettspraksis

Antallet rettsavgjørelser om yrkesskadeerstatning fra folketrygden for idrettsstøvere er lavt. Avsagte dommer vil derfor generelt sett ikke være en sentral rettskilde når det gjelder dette temaet. Rettspraksis forekommer stort sett for å klargjøre enkelte juridiske ord og uttrykk. Dette kan være praksis fra domstolene samt avgjørelser truffet i Trygderetten som er avgjørende.

forballdommen, som er den eneste av sitt slag i Norge, vil imidlertid være sentral for avhandlingen.

Trygderetten ble opprettet ved lov av 16. desember 1966 nr. 9. Rettens hovedoppgave er å avgjøre tvister mellom trygdemyndighetene og den som i den enkelte sak er uenig i

¹⁰ Rettskildelære, Torstein Eckhoff, 5. utgave ved Jan Helgesen, universitetsforlaget 2001.

¹¹ NOU 1990:20 Forenklet Folketrygdelov side 581 annen spalte, samt Ot.prp. nr.29 (1995-96) side 130 annen spalte.

trygdemyndighetenes avgjørelse. Dens kompetanse omfatter både trygdeorganets bevisbedømmelse, rettsanvendelse og saksbehandling.

Trygderetten er et uavhengig forvaltningsorgan. Rettens kjennelser kan ikke påklages til andre forvaltningsorganer. Lovmessigheten av kjennelsene kan imidlertid prøves av de alminnelige domstolene.¹²

¹² Yrkesskedeforsikring, Andreas Arntzen, Advokatfirmaet Arntzen de Besche, Oslo 2001

3 Idrett og yrkesskadeerstatning

3.1 Gjeldende yrkesskadeordninger

I dette kapitlet beskrives hovedtrekkene ved de ulike kompensasjonsordningene som i dag finnes på yrkesskadeområdet.

Trygdeytelser utgjør en viktig form for økonomisk kompensasjon ved personskade og sykdom. Folketrygden er i utgangspunktet universell, i den forstand at ordningene omfatter hele befolkningen, med like vilkår for alle. Den sikrer ytelser ut fra hvilket behov den enkelte har, og ikke ut fra hvilken årsak som ligger bak behovet. Uansett årsak til en personskade vil det kunne foreligge rett til de ordinære ytelser fra folketrygden.

Folketrygdeloven av 1997 kapittel 13, gjelder for krav om yrkesskadedekning som er satt fram etter at loven trådte i kraft 1. mai 1997.¹³

Yrkesskadedekning gir arbeidstakerne erstatning for økonomisk tap som følge av en ulykke på arbeidsplassen som kvalifiserer til en yrkesskade, jfr. § 13-3. Dette gir fordeler utover den alminnelige trygdesystemet. Ordlyden og den videre drøftelsen av ”arbeidsulykke” kommer jeg tilbake til nedenfor i punkt 3.8.

Ved yrkesskade og visse likestilte yrkessykdommer jfr. folketrygdeloven §§ 13-3 og 13-4, gis såkalte yrkesskadefordeler etter folketrygden. I utgangspunktet utbetales de samme ytelser som ved andre skader og sykdommer. Men for dem som blir rammet av yrkesskade gjelder det gunstigere tildelings- og utmålingsregler enn etter folketrygdens ordinære erstatningssystem. Arbeidstakere er derfor berettiget yrkesskadedekning dersom det er tale om en arbeidsulykke i form av en plutselig og uventet ytre handling. Dette kommer jeg tilbake til nedenfor hvor jeg redegjør for vilkårene, se punkt 3.4

¹³ NOU 2004:3 kapittel 4.

I tillegg til særskilte fordeler fra folketrygden, kan en yrkesskadet person ha rett til erstatning etter lov om *yrkesskadeforsikring*. Loven trådte i kraft 1. januar 1990 og pålegger arbeidsgivere å tegne yrkesskadeforsikring til fordel for sine ansatte. Dette kommer jeg tilbake til nedenfor i punkt 3.3. Disse to regelverkene utgjør et tosporet system, hvor skadelidte kan få erstatning både etter folketrygdeloven og yrkesskadeforsikringsloven.

Forsikringen utbetales på objektivt grunnlag. Det vil si at det ikke er nødvendig å finne fram til en ansvarlig skadevolder. Forsikringspostene er i stor grad standardiserte, og kommer i tillegg til folketrygdens yrkesskadefordeler, som jeg nevnte ovenfor.

Arbeidstakernes rettigheter etter loven kan ikke begrenses gjennom avtaler.

Yrkesskadeforsikringsloven av 1989 gjelder for skader som er konstatert etter 1. januar 1990.¹⁴

Yrkesskadebegrepet er det samme i de to lovene. Det omfatter skader og sykdommer som skyldes arbeidsulykker. Dette kommer jeg tilbake til nedenfor under punkt 3.8 om vilkåret for skade.¹⁵

3.2 Dekning etter folketrygden.

For å få yrkesskadedekning må man være medlem i folketrygden. Det er alle som er bosatt i, eller arbeider i Norge. I tillegg må man fylle de særlige medlemsvilkårene.¹⁶ Det vil si vedkommende må være arbeidstaker, student eller skoleelev. Videre må det foreligge skade som gir rett til kompensasjon, altså en personskade, sykdom eller skade som skyldes en arbeidsulykke på arbeidsplassen. Skader som kommer gradvis gir ikke grunnlag for yrkesskadeerstatning, for eksempel gjelder dette den som sliter seg ut etter mange år med hardt arbeid.¹⁷

¹⁴ NOU 2004:3 kapittel 4.

¹⁵ Ot.prp. nr. 44 (1988-1989) side 89.

¹⁶ Folketrygdeloven §§ 2-1 og 2-2.

¹⁷ yrkesskadetrygden, Asbjørn Kjørstad, universitetsforlaget, 1979.

En arbeidstaker er yrkesskadetrygdet bare mens han er i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden. Det betyr at det ikke gis dekning for skader som pådras i fritiden.

I den videre avhandlingen vil jeg konsentrere meg om den forsikringsplikten som foreligger på arbeidsgiverens hånd, samt folketrygdeloven § 13-3.

3.3 Forsikringsplikten

Arbeidsgivere ble fra 1. januar 1990 pålagt å tegne yrkesskadeforsikring til fordel for arbeidstakere. Utbetalinger fra denne lovfestede objektive forsikringsordningen kommer i tillegg til utbetalinger fra folketrygden.¹⁸

Arbeidsgiverne har etter yrkesskadeforsikringsloven § 3 plikt til å tegne forsikring og arbeidstakerne som blir skadet får et rettskrav på å få dekket skaden direkte fra forsikringsselskapet, mens dette får en motsvarende plikt til å utbetale forsikringsbeløpet. Forsikringen dekker økonomisk tap, og kan gjøres gjeldende selv om ingen kan lastes for skaden.

Denne forsikringen virker derfor som en ansvarsforsikring for arbeidsgiveren. Arbeidsgiveren har derfor ikke noe personlig ansvar for de skadetilfellene som går inn under loven.

Yrkesskadeforsikringsloven er preseptorisk, jfr yrkesskadeforsikringsloven § 16. Det vil si at avtaler som begrenser arbeidstakernes rettigheter etter loven er ugyldig. Her er det viktig at det sondres mellom hel eller delvis ugyldighet, slik at en avtale mellom en arbeidstaker og en arbeidsgiver bare settes til side i den grad avtalen strider mot loven. I NOU:2004:3 kapittel 13-14, er det presisert at loven ikke er til hinder for avtaler mellom arbeidstaker og arbeidsgiver dersom avtalen gir arbeidstakeren bedre rettigheter enn det som følger av loven.

¹⁸ NOU 2004:3 Arbeidsskadeforsikring, Kapittel 1, side 21.

3.3.1 Bakgrunnen for yrkesskedeforsikringsloven

Arbeidstakernes vern mot økonomiske og fysiske skader har gradvis blitt bygget ut gjennom det forrige århundre.

Som følge av industrialiseringen av Norge i siste halvdel av 1800- tallet ble det et økt behov for bedre økonomisk vern for arbeidstakere i arbeidsforholdet. Dette kom av at risikoen i fabrikkene etc. var vesentlig høyere en i de tradisjonelle bondesamfunnene. Behovet for ulykkesforsikringer ble derfor vesentlig større.¹⁹

Lov om ulykkesforsikring for arbeidere i fabrikker ble innført i 1894. Denne regnes som Norges første trygdelov.²⁰

Yrkesskedeforsikringsordningen fikk imidlertid sitt gjennombrudd på begynnelsen av 1900- tallet. Fiskere og sjømenn oppnådde yrkesskadedekning i 1908 og 1911. Gjennom en teori- og domstolsskapt lære, ble det lagt til grunn at arbeidstakere har den alminnelige yrkesskaderisikoen.²¹

Yrkesskedeforsikringsloven innførte objektivt ansvar for yrkesskade sammen med en forsikringsplikt for arbeidsgiver. I forarbeidene til yrkesskedeforsikringsloven jfr. Ot.prp.nr. 44 (1988-1989) side 1, kommer dette klart fram. Den tidligere rettstillstanden var ikke akseptabel, slik at Justisdepartementet fremmet forslag i Ot.prp. nr. 44 (1988-1989) om regler som gir arbeidstakerne dekning på objektivt grunnlag for yrkesskade og yrkessykdom.²²

¹⁹ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

²⁰ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

²¹ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

²² Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

3.3.2 Erstatningsreglernes begrunnelse og hensyn

I dette underpunktet vil jeg ta for meg de generelle erstatningsreglernes begrunnelse og kort peke på hvordan dette kan begrunnes samfunnsmessig sett.

Erstatningsretten er et utslag av læren om fordeling av risiko mellom to eller flere parter.²³

Hensynet bak reglene er først å fremst å flytte et tap fra skadelidte over til skadevolder.

Dette er viktige rettssikkerhetsgarantier for arbeidstakere i arbeidslivet, som også en profesjonell idrettsutøver bør ha krav på. Spesielt fordi idrettsutøvere utsettes for store risikoer for skade hver eneste dag i sin yrkeskarriere.

Det hevdes at idretten i dag blir tøffere og hardere med den følge av at risikoen for skader på idrettsbanen øker betraktelig. Dette er imidlertid en sannhet med visse modifikasjoner. Idretten var tøff før også, og risikoen var mye større for at en skade ville medføre at karrieren måtte oppgis. Dette kom at man hadde mindre mulighet for å lege/ operere skader enn hva man har i dag.

Uansett er imidlertid skadepotensialet i toppidretten i dag så stort slik at det må det kunne kreves at utøverne har et vern mot det økonomiske tapet som kan oppstå.

Kjennskap til reglernes begrunnelse har to viktige sider. For det første kan slik kjennskap bidra til økt forståelse, og for det andre kan de hensyn som begrunner reglene ha betydning ved tolkningen av erstatningsrettslige spørsmål omkring ulykker på idrettsbanen.²⁴

3.3.2.1 Rettferdighetshensynet

Begrunnelsen for at idrettsklubbene bør ha et erstatningsansvar var blant annet rettferdighetssynspunktet. Den risiko idrettsutøverne, i kraft av å være en arbeidstaker, påtar seg i samfunnet og arbeidsgiverens interesse, og som gir utslag i skade, bør arbeidsgiveren bære risikoen av.

²³ Idrett og juss, Gunnar Martin Kjenner , universitetsforlaget 2004, 3 utgave.

²⁴ Idrett og juss, Gunnar Martin Kjenner , universitetsforlaget 2004, 3 utgave

Det økonomiske tapet bør ses på som en produksjonsomkostning som må bæres av utøvernes arbeidsgiver. Videre var yrkesskedeforsikringsloven viktig for å forebygge konflikter på arbeidsplassen. Uenigheter om hvem som er skyld i skade er uheldig både for treningsmiljøet og prestasjonene. Slike regler vil også fremme likhet for arbeidstakere, og de vil kunne utformes med sikte på forebyggelse av skader.²⁵

Tidligere hadde vi et prinsipp om aksept av risiko som ble sterkt vektlagt. Rettferdighetssynspunktet kan ses på som et motsatt prinsipp og retter seg mot arbeidstakerens risiko for skade i arbeidsgiverens tjeneste. Idrettsklubbens fortjeneste av denne virksomheten fordrer at utøverne utsetter seg for risiko. Dette taler for at klubbene som arbeidsgivere bør belastes skader som påføres arbeidstakeren i arbeidstiden. Videre henger dette rettferdighetssynspunktet sammen med forsikrings- og pulveriseringshensynet som innebærer at arbeidsgiveren i større grad enn arbeidstakeren har mulighet til å dekke det økonomiske tapet som har oppstått.²⁶

3.3.2.2 Reparasjonshensynet

Reparasjonstanken er også et vesentlig formål bak erstatningsreglene. Denne innebærer at skadelidte skal få dekket sitt tap av den som har forårsaket skaden. Formålet er at skadelidte kan komme tilbake til den faktiske situasjonen han var i før skaden.²⁷

Videre er prevensjonstanken et tradisjonelt hensyn bak erstatningsreglene. Denne er basert på at folk vegrer seg for å opptre uforsiktig slik at de unngår å pådra seg et ansvar. På denne måten kan erstatningsreglene forebygge skadeforvoldelse på idrettsbanen.

²⁵ Ot.prp. nr. 44 (1988-1989) side 1.

²⁶ Idrett og juss, Gunnar Martin Kjenner, universitetsforlaget 2004, 3 utgave

²⁷ Idrett og juss, Gunnar Martin Kjenne, universitetsforlaget 2004, 3 utgave

3.3.2.3 Pulveriseringshensynet

At idrettsklubbene bør ha et erstatningsansvar ved skader på sine arbeidstakere er og som sagt ovenfor, begrunnet i pulveriseringstanken. Dette innebærer at den som nyter godt av en virksomhet, her inntekter som kommer i forbindelse med utøvelse av idrett, også bør bære risikoen for eventuelle skadelige følger av idretten.²⁸

Slike inntekter er blant annet sponsor-, publikumsinntekter samt reklameinntekter fra ulike massemedia. Dette er en viktig begrunnelse for at idrettsutøvere, på lik linje som andre arbeidstakere, skal ha krav på erstatning for den skade vedkommende har lidt.

3.3.2.4 Hensynet til skadevolder

Sist, men ikke minst, er disse reglene i yrkesskadeforsikringsloven begrunnet i hensynet til skadevolderen. Det er ikke bare skadelidte som har et behov for trygghet. Det samme gjelder skadevolderen. Dersom slike hensyn ikke ble tatt i betraktning ville et erstatningsansvar virke urimelig tungt å bære. Spesielt ville dette virke urimelig hvor skadelidt på forhånd har akseptert den risikoen for skade som kan oppstå. Dette gjelder spesielt i idretten, hvor utøverne er svært bevist den risikoen som foreligger ved aktiviteten. Ville det virke svært urimelig dersom skadevolderen ved hendelige uhell måtte erstatte det tap som oppstod.

På denne måten ser vi at den grunnleggende problemstillingen om erstatningsreglernes formål om å plassere risiko for en bestemt skadelig handling, ender opp i en vurdering av hvilke vern man skal gi de to sidene i den aktuelle hendelsen. Dette betyr at strenge ansvarsregler gir godt vern av skadelidte, mens mindre strenge regler stiller større krav til skadelidtes atferd.

²⁸ Idrett og juss, Gunnar Martin Kjenner , universitetsforlaget 2004, 3 utgave

3.4 Grunnvilkår.

3.4.1 Innledning

Her vil jeg redegjøre for de vilkår som foreligger for at skadelidte skal kunne få dekket sitt tap ved skade på arbeidsplassen. Dette er de generelle vilkårene som foreligger i erstatningsretten.

Disse vil jeg knytte opp mot den samfunnsutviklingen vi har hatt når det gjelder idrettsutøvere og deres arbeidssituasjon i dag. Jeg vil ta for meg de tre generelle hovedvilkårene for erstatning. Ansvarsgrunnlaget, skaden og kravet til årsakssammenheng.

Til slutt vil jeg diskutere de generelle vilkårene opp mot skader skjedd i idretten. Spesielt vil jeg konsentrere meg om kontaktidrettene hvor grensene til begrepene arbeidstaker og arbeidsulykke er flytende. Med kontaktidrett mener jeg idretter hvor det foreligger stor kontakt med motspillere som gjør faren for skader større, for eksempel idretter som håndball og fotball. .

3.4.2 Utgangspunkt

I erstatningsretten finnes det ikke særskilte regler for skader som skjer i idretten. Løsningen av erstatningsrettslige spørsmål må derfor skje i samsvar med de generelle erstatningsreglene.²⁹

3.4.3 Ansvarsgrunnlag

Dersom arbeidsgiveren har et erstatningsansvar innebærer det en plikt til å yte erstatning til skadelidte. For å pålegge skadevolder en slik plikt må det foreligge et rettslig ansvarsgrunnlag. Her vil jeg nevne to former for ansvarsgrunnlag, culpaansvaret og det objektive ansvaret.

²⁹ Idrett og juss, Gunnar Martin Kjenner , universitetsforlaget 2004, 3 utgave

Hovedregelen er culpaansvaret, hvor skadevolderen kan holdes ansvarlig dersom han opptrådte uaktsomt, og handlingen har medført skade for skadelidte. Dersom skadevolderen er ansvarlig etter culpanormen er problemstillingen hvorvidt hans opptreden skilte seg fra hvordan han burde handlet, og om det er grunn til å bebreide ham for dette. En slik vurdering må foretas skjønnsmessig hvor risikoen for skade står sentralt.³⁰

Generelt kan det sies at det kreves at enhver setter seg inn i forholdene på det livsområdet en deltar i. De krav man stiller må med rimelighet variere med det enkelte livsområdet. Kravene til eier av en skøytehall, vil derfor være ulike fra de krav man kan stille til en fotballspiller.

Sentrale momenter i culpavurderingen er hvor stor risikoen er for at skade skal skje, om det er risiko for stor skade, og om skaderisikoen i tid er nærliggende. Videre må det foreligge handlingsalternativer i den aktuelle situasjonen. Dersom skadevolderen ikke kunne handlet annerledes, vil det heller ikke være noe å bebreide ham.

Culpaansvaret hviler altså på risikobetraktninger. Dersom det foreligger en risiko for skade som skadevolderen må kunne forutsette at skadelidte kjente til, og traff tiltak for å verne seg mot, blir det ikke ansvar.

I de situasjonene hvor det ikke er anledning til å ilegge ansvar etter skyldregelen, kan ansvaret i visse tilfeller pålegges på bakgrunn av det objektive ansvaret hvor ingen kan bebreides.

Et slikt ansvar vil foreligge der skaden skyldes anlegg eller virksomhet som medfører risiko for skader. Dette kan være situasjoner hvor for eksempel en tilskuer blir skadet på en hockeykamp. Eller et mål faller sammen fordi det er dårlig festet. Avgjørelsen av et slikt ansvar bygger på en avveining av interesser mellom skadevolder og skadelidte. Spørsmålet

³⁰ Idrett og juss, Gunnar Martin Kjenner, universitetsforlaget 2004, 3 utgave

blir da hvem som er nærmest til å bære de økonomiske følgene av hendelsen. Da legges det vekt på om skadevolder har hatt mulighet til å verge seg mot slike uhell gjennom forsikringsordninger etc.

3.4.4 Skade

For at skadelidte skal kunne kreve erstatning, må vedkommende være påført en skade. Definisjonen på skade er "en faktisk negativ effekt, en integritetskrenkelse tilknyttet person eller formuesgode".³¹

Ettersom et erstatningskrav gir skadelidte krav på en pengesum, kreves det som hovedregel at skadelidte gjennom skaden er påført et økonomisk tap. Ved personskader, som er det mest aktuelle i dette kapitlet, kan tapet knytte seg til inntektstap og ekstrautgifter knyttet til skaden.

Dette kan for eksempel være når en håndballspiller ryker korsbåndet. Rehabiliteringsperioden til en slik skade er svært lang, og det økonomiske tapet kan knytte seg til inntektstap ved at utøveren ikke har anledning til å arbeide i store deler av rehabiliteringsperioden. En slik skade krever også mye opptrening, hvilke i sin tur fører til at ekstra utgiftene gjerne blir ganske høye. For eksempel utgifter til treningssted, ekstra fysioterapeuttimer, drosjeutgifter etc.

Fra kravet til økonomisk tap er det gjort unntak ved at skader på ideelle, ikke-økonomiske interesser også kan være vernet blant annet gjennom oppreisning og menerstatning ved langvarig sykdom eller tap av livskvalitet. Dette vil jeg ikke gå nærmere inn på da det faller litt utenfor oppgavens tema.

³¹ Idrett og juss, Gunnar Martin Kjenner, universitetsforlaget 2004, 3 utgave side 272

3.4.5 Årsakssammenheng

Det tredje grunnvilkåret i erstatningsretten er at det må foreligge årsakssammenheng mellom den ansvarsbetingede handlingen og skaden. Dette gjelder både Trygderettslig og erstatningsrettslig. En slik årsakssammenheng må fremstå som mest sannsynlig eller mest nærliggende. Det er ikke tilstrekkelig at årsakssammenheng er mulig eller ikke kan utelukkes.

For trygdeytelsene følger kravene til årsakssammenheng først og fremst av folketrykdeloven §§ 13-3, 13-4 og 12-18. For yrkesskadeforsikring følger kravene til faktisk årsakssammenheng av yrkesskadeforsikringsloven §§ 10 og 11.

Under yrkesforsikringen oppstilles det et juridisk årsakskrav i tillegg til kravet om faktisk årsakssammenheng. Slike vilkår er ulovfestet og fremgår av høyesteretts praksis.³²

I kravet til årsakssammenheng må det foreligge en faktisk årsakssammenheng mellom den skadevoldende handlingen og skaden. Dette betyr at handlingen må være en nødvendig betingelse for skaden. Videre må årsakssammenhengen være adekvat, det vil si at den ikke må være så tilfeldig, atypisk og upåregnelig at det ikke er rimelig å pålegge erstatningsansvar. Handlingen må derfor være en nødvendig betingelse for skaden. Dette er slått fast i Rt. 1992 side 64 og Rt 2003 side 1358.

Footballdommen er et klart eksempel på at kravet til årsakssammenheng er oppfylt. På grunn av en takling bakfra pådrar Jonsson seg en skade i ryggen som setter han ut av fotballen i lang tid. Her er handlingen en adekvat årsak til at Jonsson påføres en skade som fører til et økonomisk tap.

3.5 Yrkesskadeforsikringslovens dekningsområde

Både folketrykdeloven og yrkesskadeforsikringsloven bygger, som nevnt ovenfor, på disse hovedbetingelsene. Selv om det finnes enkelte forskjeller i vilkårene mellom de to

³² Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

ordningene, er hovedtrekkene like. I fremstillingen nedenfor vil jeg derfor konsentrere meg om yrkesskedeforsikringsloven dekningsområde, men jeg vil trekke inn folketrygdeloven der det er nødvendig.

Ifølge yrkesskedeforsikringsloven § 1 gjelder loven personskade. Tingsskade og rene formuesskader faller derfor utenfor dekningsområdet. Loven gjelder bare for arbeidstakere som kommer til skade.³³

Videre gjelder yrkesskedeforsikringsloven § 1 personskade påført arbeidstakere hos arbeidsgivere i riket. Dette betyr at det i utgangspunktet ikke spiller noen rolle om arbeidstakeren er norsk eller utenlandsk. Folketrygdeloven § 13-6 inneholder også et krav om at vedkommende må være arbeidstaker.

”I riket” knytter seg til ”arbeidsgiveren” og ikke til ”personskade påført”. Ettersom idretten i dag er en millionindustri, er forekomsten av utenlandske utøvere også svært høy. Disse har på lik linje med andre norske arbeidstakere krav på erstatning dersom skade oppstår på idrettsbanen, så lenge arbeidsgiveren fyller det geografiske kravet.³⁴

3.6 Arbeidstakerbegrepet – Er idrettsutøveren arbeidstaker eller idrettsutøver?

Det er bare bestemte persongrupper som omfattes av særreglene om yrkesskader. Yrkesskedeforsikringsloven § 1 oppstiller et vilkår for dekning at skaden er påført arbeidstaker, det samme gjør folketrygdeloven kapittel 13. Denne avgrensningen innebærer at for eksempel besøkende som kommer til skade på en bedrift ikke er dekket av loven.

³³ Dette er imidlertid ikke helt identisk med folketrygdens yrkesskadedekning. Folketrygdeloven §§ 13-7 til 13-12 inneholder en utvidet dekning for visse grupper. For eksempel omfatte selvstendig næringsdrivende i en viss utstrekning, skoleelever, studenter etc.

³⁴ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

På enkelte punkter er det imidlertid ulike løsninger i de to lovene; visse grupper har bare dekning etter ett regelverk. Den viktigste persongruppen som omfattes av begge lovene er arbeidstakerne. Den største persongruppen som ikke er dekket etter yrkesskedeforsikringsloven, er skoleelever og studenter som bare er omfattet av folketrygdloven. I den videre redegjørelsen vil jeg konsentrere meg om idrettsutøvere som arbeidstakere.

Hva som menes med arbeidstaker er definert i yrkesskedeforsikringsloven § 2, samt folketrygdloven kapittel 13. Denne samsvarer med skadeerstatningsloven, skl § 2-1nr. 3.³⁵ I forarbeidene er det presisert at definisjonen er utømmende. Det betyr at skader som faller utenfor arbeidstaker-, arbeidsgiverbegrepet ikke er omfattet av lovens ordlyd.³⁶ Dette kommer jeg tilbake til nedenfor i punkt 3.8.

Videre er det uten betydning om arbeidet utføres i eller utenfor ervervsvirksomhet, jfr yrkesskedeforsikringsloven § 2a.

3.6.1 Arbeidstakere etter folketrygdloven

Hvem som skal regnes som arbeidstakere etter folketrygdloven beror på en skjønnsmessig helhetsvurdering. Begrepet må avgrenses mot frilanser og selvstendig næringsdrivende. Momenter som vektlegges er blant annet:³⁷

- Om det foreligger en arbeidsavtale,
- om vedkommende har plikt til å utføre arbeidet personlig,
- om vedkommende har stilt sin arbeidskraft til disposisjon for en annen person (arbeidsgiveren),
- om vedkommende er underlagt en annens persons instruksjonsmyndighet og tilsyn,
- om vedkommende benytter en annen lokaler, materialer etc,

³⁵ Ot.prp.nr.44 (1988-1989) side 85.

³⁶ Ot.prp.nr.44 (1988-1989) side 47

³⁷ Ot.prp. nr. 29 (1995-96) side 28.

- om det er avtalt regelmessig utbetaling av godtgjørelse.³⁸

3.6.2 Arbeidstakere etter yrkesskadeforsikringsloven

Yrkesskadeforsikringsloven § 2 bokstav b lyder:

”Arbeidstakere: enhver som gjør arbeid eller utfører verv i arbeidsgiverens tjeneste....”

En arbeidstaker er det sentrale rettighetssubjektet etter denne loven.

Departementet uttaler i Ot.prp. nr. 44 (1988-1989) side 48, at det er de som omfattes av det tradisjonelle arbeidstakerbegrepet som skal vernes. Det er disse som gjør en innsats for arbeidsgiver.

3.6.3 Idrettsutøvere

Det sentrale ved arbeidstakerbegrepet er at det foreligger et tjenesteforhold. Enkeltstående oppdrag kan omfattes av begrepet, men det må trekkes en grense mot selvstendige oppdragstakere. Denne avgjørelsen skjer etter en helhetsvurdering.

Det er også uten betydning om arbeidsforholdet er i midlertidig i form av vikariat etc. dersom det foreligger et arbeidsforhold.

Når det gjelder idrettsutøvere og forsikringsplikten, har Justisdepartementet vurdert forsikringsplikten for fotballspillere. Departementet konkluderer med at når idrettsutøvere mottar lønnsgodtgjørelse, er de å anse som arbeidstakere i skadeerstatningslovens forstand.³⁹ Dette er også utgangspunktet til yrkesskadeerstatningsloven.

3.6.3.1 Profesjonell eller amatør

Amatøridrettsutøvere faller i de aller fleste tilfeller utenfor arbeidstakerbegrepet, men grensen til profesjonell idrett kan være flytende. Det skal ikke så veldig mye til for at en

³⁸ NOU 2004:3 kapittel 10.

³⁹ NOU 2004:3 kapittel 10, side 200.

idrettsutøver må anses som ”arbeidstaker” i lovens forstand”. Det er ikke nødvendig at man er ”profesjonell”, det vil si at man er heltidsansatt med lønn.

Begrunnelsen er at slik idrett kan bli drevet som hobby og fritidsaktivitet, og hvor man kan tjene penger ved siden av studier eller annet arbeid. I enkelte tilfeller vil imidlertid den eksakte grensen mot de profesjonelle utøverne være vanskelig å trekke i praksis. Er det i denne sammenhengen noen forskjell mellom en student som har deltidsjobb på 7-11, og som tjener 50.000 i året på det, og en student som spiller fotball i norsk 2. divisjon (dvs 3. øverste nivå) og som tjener det samme på fotballen? Disse to tjener det samme og burde derfor i samme grad bli betraktet som arbeidstakere.

Ved denne grensedragningen vil et sentralt moment være om idrettsutøveren mottar lønn, herunder treningsbidrag og sponsormidler, eller om det er tale om en ren dekning av utgifter.⁴⁰

Det sentrale for hvorvidt en idrettsutøver er å anse som en arbeidstaker er som sagt om vedkommende mottar lønn. Innen fotball vil profesjonelle spillere og kontraktspillere være arbeidstakere, men neppe lisensspillere.⁴¹

En lisensspiller er en spiller som har løst lisens, og som ikke har skriftlig kontrakt med klubben som omfatter økonomisk oppfølging, utover dekning av reise, diett og oppholdsutgifter.

En kontraktspiller har derimot inngått en skriftlig avtale med en klubb om økonomisk godtgjørelse i forbindelse med kamp, trening eller andre engasjementer. En profesjonell spiller har sin hovedinntekt som utøver av idretten, og er i mange tilfeller heltidsansatt i klubben.

⁴⁰Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

⁴¹ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

I de senere årene har det også blitt vanlig at fotballklubber etc ansetter utøvere på ”nonamatørbasis”. Dette er spillere som ofte har et ”ordinært” yrke som hovedbeskjeftigelse, og at de i tillegg mottar lønn og eventuelt annen godtgjørelse fra sin klubb med utgangspunktet i non-amatørkontrakten. En slik gruppe er å anse som arbeidstakere og er dekket ved yrkesskade.

Departementet har lagt vekt på at spillere mottar lønn fra klubbene og at arbeidsavtalen er knyttet til spillerens person, ikke til et resultat på idrettsbanen.. Departementet viser også til at fotballklubber på toppnivå stadig har fått et mer kommersielt preg, og det må være riktig å si at spilleren løper en risiko til direkte økonomisk fordel for klubben. Det vil derfor være rettferdig at klubben bærer omkostningen ved forsikringen mot eventuelle skader.⁴²

Vurderingen av når en individuell utøver er amatør eller profesjonell vil være identisk med vurderingen av utøvere av lagidretter. Eksempelvis kan det her nevnes langrennsløpene på landslagssamling som mottar treningsbidrag (lønn) fra skiforbundet, penger fra olympiatoppen samt sponsormidler. De er samtidig underlagt skiforbundets instruksjonsmyndighet i forhold til plikt til å møte på trening, delta i mesterskap etc. Det er derfor ikke tvilsomt at skiforbundet er utøvernes arbeidsgivere som er underlagt forsikringsplikten.

3.6.4 Rettspraksis

En kjennelse fra Høyesteretts kjæremålsutvalg fra 1992 (Rt. 1992 side 534) viser helt klart at en idrettsutøver er å anse som en arbeidstaker i lovens forstand. Saken gjaldt en håndballspiller som hadde inngått en kombinert spiller- og trenerkontrakt. Som spiller fikk hun en godtgjørelse på kr 30 000,-. For treneroppdraget fikk hun kr 90 000,- per år, som skulle dekke husleie, utgifter til mat og daghjem for sønnen. I tillegg hadde hun en bilordning.

⁴² Ot.prp. nr 44 (1988-1989) side 63.

Kjæremålsutvalget, som vurderte spiller- og trenerkontrakten under ett, fastslo at alle de momenter som er karakteristiske for et arbeidsforhold var oppfylt, og at arbeidsmiljøloven derfor kom til anvendelse. Dette var momenter som for eksempel at håndballspilleren/treneren var forpliktet til å stille sin person, sin arbeidskraft etc. til rådighet for trening og kamper hun ble uttatt til.

3.7 Arbeidssituasjonen

Utgangspunktet for yrkesskadedekningen er at den omfatter skader/sykdommer som har oppstått i arbeidsrelaterte situasjoner. Skader som oppstår i fritiden dekkes ikke. Yrkesskedeforsikringsloven § 10 og folketrygdeloven § 13-6 angir når og hvor yrkesskadedekningen gjelder. Det er en forutsetningen at skaden eller sykdommen er påført: *”i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden”*.

I disse to lovene er kravene ment å være identiske.⁴³

For arbeidstakere som har et stasjonært arbeidssted, gjelder yrkesskadedekningen i hovedsak på bedriftsområdet. For idrettsutøvere er arbeidssituasjonen litt annerledes enn for andre ”vanlige arbeidstakere”, med fast arbeidssted etc. For disse arbeidstakerne vil yrkesskadedekningen gjelde der arbeidet rent faktisk utføres. Forskjellene vil jeg forsøke å utdype noe nærmere i det følgende.

3.7.1 Vilkåret om at skaden må ha skjedd i arbeid

Det første vilkåret som må være oppfylt er at skaden må være skjedd i arbeidet. Uttrykket innebærer at skaden må være skjedd under utførelsen av arbeidsoppgavene. I tillegg til dette omfatter det garderobe og toalett besøk etc.

⁴³Ot.prp. nr. 44 (1988-1989) side 89

Dette er et krav til årsakssammenheng mellom skaden og utføringen av arbeidet. Men går arbeidstakeren utenfor arbeidsoppgavene sine kan forholdet i mange tilfeller falle utenfor dekningen. Juridisk teori sier likevel at dette vilkåret ikke skal tolkes strengt.⁴⁴

I forhold til idretten er dette vilkåret ikke særlig problematisk. Aktiviteter som inngår i idrettsutøverens hverdag og som utøverne er forpliktet til å stille opp på, bør anses som en arbeidsoppgave. For eksempel kamp, trening, møter, osv. altså aktiviteter tilknyttet den idrettsaktiviteten vedkommende driver med. Dette reiser neppe store avgrensingsproblemer.

3.7.2 Vilkaåret om at skaden må ha skjedd på arbeidsstedet

De fleste arbeidstakere har et fast definert arbeidssted, dette gjelder og til en viss grad idrettsutøvere. Yrkesskadedekningen er normalt avgrenset til dette område. Arbeidsstedet er bygningen der arbeidet foregår. Skader må derfor være skjedd innenfor dette avgrensede området.

Idrettsutøvere har allikevel et såkalt ambulerende arbeidssted, på lik linje med for eksempel selgere, postmenn etc. Arbeidsstedet er da det område der arbeidet til enhver tid utføres. Dette fordi idrettsutøvere utfører arbeidet sitt på mange forskjellige arenaer,⁴⁵ for eksempel bortekamper, treningsleir, Europacupkamper, seriekamper etc. Dette betyr at idrettsutøvere er yrkesskadedekket ikke bare i deres hjemmearena, men også andre steder hvor arbeidet måtte finne sted.

En arbeidstaker er videre ikke yrkesskadedekket mens han er på vei til og fra arbeidsstedet. Bakgrunnen for dette er at man ikke anser en slik skade pådratt under transport for å være foreningens særskilte risiko. Her gjøres det imidlertid unntak når transporten inngår i arbeidssituasjonen.

⁴⁴ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

⁴⁵ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

Et eksempel her kan være transport mellom ulike arenaer som ledd i en turnering. Under denne transporten må en idrettsutøver være yrkesskadedekket.

Avslutningsvis kan det sies at en arbeidstaker med et ambulerende arbeidsted, altså en idrettsutøver, ikke anses yrkesskadedekket før han kommer til klubbens første konkurranse/treningssted. Ved videre reise mellom ulike arbeidssteder, for eksempel i en turnering hvor kamper spilles på ulike arenaer, er vedkommende idrettsutøver yrkesskadedekket, men ikke fra siste arbeidssted og hjem.⁴⁶

Dette ble lagt til grunn i Rt. 2000 side 220, hvor det under dissens 3-2 ble lagt til grunn at folketrygdeloven ikke hjemler yrkesskadedekning på reisen til første kundebesøk selv når reisen finner sted i arbeidstiden.

3.7.3 Vilkåret om at skaden må ha skjedd i arbeidstiden

Til slutt foreligger det i loven et vilkår om at skaden må være skjedd i arbeidstiden. Som arbeidstid regnes ikke bare tiden da arbeid utføres men også pauser, hvile etc.⁴⁷

I praksis ser man ikke så strengt på dette vilkåret som på de øvrige kravene til arbeidssituasjonen. Dersom arbeidstakeren kommer før arbeidstidens begynnelse, for eksempel av kommunikasjonmessige grunner, er han yrkesskadedekket ved ankomsten til arbeidsstedet. Det samme gjelder ved forberedelser til arbeid, som for eksempel når idrettsutøvere skifter, taper eller forbereder seg på annen måte til trening og konkurranse.⁴⁸

I de fleste idrettsgrener er det pause i konkurransen. Spørsmålet er derfor om slike pauser går inn under begrepet arbeidstiden. Det må man helt klart svare bekræftende på. Pausen er en del av kampen, trening etc og økten er ikke over før hele konkurransen/treningen er avviklet.

⁴⁶ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

⁴⁷ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

⁴⁸ Yrkesskade, Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Cappelen akademiske forlag 2003

Videre kan det og være spørsmål om en idrettsutøver anses som yrkesskadedekke dersom det skulle oppstå skader umiddelbart etter kampslutt, eller i den nærmeste framtid. Grensene må her trekkes etter en vurdering av hva som hører med til aktiviteten/ arbeidet til en idrettsutøver. Skulle det oppstå situasjonen som fører til skade etter kampslutt vil dette naturligvis falle inn under yrkesskadedekningen.

3.7.3.1 Egentrening

Når det gjelder hva som anses som i arbeidstiden kan det dukke opp spørsmål omkring hvorvidt trening på egen hånd, såkalt egentrening inngår i dette vilkåret. Dette er noe man i utgangspunktet ikke er pålagt av arbeidsgiver å utføre. Dette er selvsagt en sannhet med visse modifikasjoner, noe jeg kommer tilbake til nedenfor.

Spørsmålet er derfor om man anses som yrkesskadedekket dersom skaden inntreffer under egentreningen.

En idrettsutøver utfører egentrening for å øke sin kapasitet på idrettsbanen, dette vil og i mange tilfeller gi fordeler tilbake til arbeidsgiveren, som bør bære risikoen i slike tilfeller. Dette har vi imidlertid ingen fast juridisk praksis på, slik at dette må vurderes skjønnsmessig.

På den annen side er egentrening noe man gjør på frivillig basis. Det er ingen som krever at en kontraktsutøver skal trene så, så mye på egen hånd. Her vil grensene være vanskelig å trekke.

3.7.3.2 Vilkår: Planmessig treningsprogram

Dersom treningen foregår utenfor idrettsbanen/ hallen er det et krav til forsikringen at aktiviteten gjelder under organisert trening i idrettsantrekk under oppsikt av trener/lagleder,

eller om treneren kan dokumentere at skaden er skjedd under trening som inngår i planmessig treningsprogram.⁴⁹

På bakgrunn av dette er det et krav om at egentreningen er skjedd som et ledd i den planmessige treningsprogram for den vedkommende idrettsgren, for eksempel der en skøyteløper skader seg under sykkeltrening.

Man kan dernest trekke grensene til hvilke typer av egentrening som kan anses å ligge innenfor den arbeidstiden en utøver praktiserer egentrening.

Trening som klart ligger nært den type idrett vedkommende praktiserer bør i mine øyne kunne kvalifisere til yrkesskadedekning. Det kan for eksempel være styrketrening for en håndball eller fotballspiller. Slik trening er en viktig del av treningsgrunnlaget til denne typen idrettsutøvere, ikke minst har det en skadeforebyggende effekt.

Videre foreligger det klart et krav til idrettsutøvere å holde formen ved like i ferier. Her kan det være et spørsmål om hvor bindende et pålegg til, for eksempel en fotballspiller om å holde formen ved like i fotballferien, kan oppfattes som. Ikke sjeldent får idrettsutøvere beskjed om å holde formen ved ulike ved typer av egentrening. Dette er etter min mening en type egentrening hvor utøveren må anses å være yrkesskadedekket, dersom skade skulle oppstå.

Skulle en fotballspiller derimot skade seg under for eksempel en langrennstur vedkommende gjør på frivillig basis, vil dette derimot neppe kvalifisere til yrkesskade og heller ikke om utøveren selv anser dette som egentrening. I dette tilfellet synes avstanden til den idretten vedkommende er ansatt for å utøve og være for stor og for fjern i forhold til planmessig treningsprogrammer og liknende. Dette er imidlertid grenser som bør trekkes skjønnsmessig.

⁴⁹ Artikkel av Steinar Tjomsland: 1992. Idrett og erstatning. Universitetsforlaget.

3.8 Skade og sykdom

Folketrygdeloven §§ 13-3 og 13-4 og yrkesskadeforsikringsloven § 11 regulerer hvilke skadetyper som kvalifiserer til erstatning for skade skjedd i arbeid. I tillegg er det en bestemmelse om dekning av typiske yrkessykdommer etc.

Formålet med folketrygdens yrkesskadedekning er å gi særfordeler utover folketrygdens ordinære stønadssystem.

Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som skyldes en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket.

Som arbeidsulykke regnes en plutselig og uventet ytre hendelse som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet.

Folketrygdeloven § 13-3 lyder som følge:

”som yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som skyldes en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er medlemmet er yrkesskadedekket, se § 13-6 til § 13-16.”

som arbeidsulykke regnes en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.

Jeg vil i det følgende kort redegjøre for de generelle vilkårene som foreligger for at en skade skal falle inn under yrkesskadeforsikringsloven og folketrygdeloven.

Yrkesskadeforsikringen dekker skade og sykdom forårsaket av en arbeidsulykke.

Deretter vil jeg drøfte hvorvidt en skade i idretten kan anses som en arbeidsulykke.

Det er nær sammenheng mellom reglene om skader og sykdommer i yrkesskadeforsikringsloven og trygdereglene. Yrkesskade- og yrkessykdomsbegrepet skal

forstås på samme måte i de to lovene.⁵⁰ En viktig konsekvens av dette er at den omfattende praksis som foreligger omkring Trygderetten, vil være veiledende for tolkningen av yrkesskedeforsikringslovens bestemmelser.⁵¹

Det er allikevel viktig å nevne at på to punkter går yrkesskedeforsikringsloven lengre enn folketrygdeloven. For det første inneholder yrkesskedeforsikringsloven en bestemmelse om omvendt bevisbyrde når det gjelder kravet om årsakssammenheng. Forsikringsgiveren må godtgjøre at sykdommen ikke er forårsaket av skadelig påvirkning i arbeidslivet. For det andre inneholder yrkesskedeforsikringsloven en sikkerhetsventil om kan omfatte enkelte yrkesbetingede lidelser som faller utenfor ”listesykdommene”.⁵²

Når det gjelder skadelidtes medvirkning, er det viktige forskjeller mellom folketrygdeloven og yrkesskedeforsikringsloven. Folketrygdeloven ytelser kan ikke reduseres eller falle bort på grunn av den skadelidtes medvirkning, men ved forsettelig skadeforvoldelse vil det normalt ikke foreligge arbeidsulykke. Etter lovgivningen om yrkesskedeforsikring kan erstatning falle bort eller reduseres ved forsettelig eller grov uaktsom medvirkning fra skadelidte side. At folketrygdeloven ikke inneholder slike regler om medvirkning innebærer en økonomisk sikkerhet for arbeidstakerne. Behovet for trygdeytelser er like stort uansett årsaken til skaden. Dette kommer jeg tilbake til i punkt 4.3.2.

3.8.1 Arbeidsulykke.

Med yrkesskade menes skade og sykdom som følger av arbeidsulykke etter folketrygdeloven § 13-3 og yrkesskedeforsikringsloven § 11 a.

Det sentrale vilkår «arbeidsulykke» er presisert i § 13-3 annet ledd. Forarbeidene til folketrygdloven av 1997⁵³ klargjør at lovteksten på dette punktet viser til det

⁵⁰ Ot.prp.nr. 44 (1988-1989) side 89.

⁵¹ Ot.prp.nr. 44 (1988-1989) side 89

⁵² NOU. 2004:3 kapittel 1 side 22.

⁵³ Ot.prp. nr.29 (1995-1996) side 130

begrepsinnholdet som har utviklet seg i praksis.

Kjerneområdet for arbeidsulykkene er at skaden skyldes en markert hendelse, så som fall, slag, uheldige løft o.l.. Foranledningen og karakteren av den markerte hendelsen er imidlertid avgjørende, jfr. Trygderettspraksis.

Med arbeidsulykke menes ”en *plutselig eller uventet ytre hendelse eller begivenhet*”.⁵⁴ Se folketrygdeloven § 13-3. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hendelse som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanelig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.⁵⁵

3.8.1.1 Plutselig eller uventet hendelse

I det følgende vil jeg ta for meg de to vilkårene *plutselig eller uventet hendelse*, samt drøfte dette kravet opp mot avvik fra det normale som loven krever. Disse vilkårene vil jeg så vurdere opp mot idrettsskader.

Denne definisjonen gir to avgrensninger. For det første må man avgrense mot skader som ikke skjer plutselig eller uventet. Belastningslidelser som har utviklet seg over tid for idrettsutøveren, regnes ikke som yrkesskade, jfr. folketrygdeloven § 13-3 tredje ledd. Belastningslidelser som over tid har utviklet seg i muskel-/skjelettssystemet, regnes ikke som yrkesskade. Det samme gjelder lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid. Slike skader finnes det mange av i idretten.⁵⁶

For det andre må hendelsen ha en ytre årsak. Svakheter som ligger latent i kroppen, for eksempel hjerteinfarkt faller ikke inn under yrkesskadelovgivningen. Hvor mye som skal til av en plutselig uventet hendelse for at den skal kunne defineres som en arbeidsulykke vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfelle. Men her kan man selvsagt ikke være for

⁵⁴ Ot.prp.nr. 44 (1988-1989) side 89.

⁵⁵ TRR-2003-01737.

⁵⁶ TRR-2003-01737.

strenge. Folk er forskjellig bygd, og grensene for hvilke belastninger kroppen tåler varierer fra person fra person.

I idretten foreligger det store definisjonsproblemer knyttet til begrepet arbeidsulykke. Jeg vil i det følgende konsentrere meg om kontaktidrettene hvor den forventede risikoen for skade er relativ stor, og det er derfor her de fleste avgrensingsproblemene foreligger. I mange idretter er det vanlig at utøverne går i direkte kontakt med hverandre i kamp om ball eller puck. Typisk gjelder dette lagspill som fotball og håndball, hvor fysisk kontakt er en del av spillet.

I fortsettelsen av dette er det naturlig å komme inn på betydningen av skadelidtes forhold. I vurderingen av de krav som må stilles til skadevolder, vil skadelidtes samtykke/aksept av risiko normalt være et sentralt moment. Dette kommer jeg nærmere inn på under Høyesteretts dom i Rt. 2006 side 1642, jfr punkt 4.3.2.

Deltakerne i ulike idrettsgrener vil generelt kjenne til de risikomomentene aktiviteten medfører. Dersom man med denne kjennskapen likevel velger å delta, kan det hevdes at dette må regnes som en aksept av det konkrete risikopotensialet.

I forhold til lagspill som håndball og fotball har vurderinger knyttet til aksept av risiko hatt stor betydning. Her vil det sentrale spørsmålet være hvor langt samtykke rekker. Dersom den skadegjørende handling ligger innenfor regelverket vil det være vanskelig å vinne frem med et erstatningskrav.

3.8.1.2 Rettspraksis

Den nærmere presisering av hva som ligger i begrepet "arbeidsulykke" har over lang tid utviklet seg gjennom Trygderettspraksis. Spesielt er Trygderettens kjennelse fra 20. februar 2003 i sak TRR-2003-01737 ofte blitt anvendt for å klargjøre begrepet arbeidsulykke i idretten.

I følge Trygderettspraksis vil arbeid på de forskjellige arbeidsplassene skje under ulike grader av risiko for hendelser av ulykkeskarakter. Dette fører til at der hvor arbeidet skjer nær faregrensen vil små avvik fra normal arbeidsrutine kunne føre til ulykke.

Trygderetten har derfor lagt til grunn at såfremt et arbeid er utført under forhold nær faregrensen, bør det ut fra en totalvurdering bedømmes om det er mest nærliggende å godta hendelsen som arbeidsulykke, altså om hendelsen er av en plutselig eller uventet art.

På den annen side er hurtighet, kraft og kroppskontakt med dertil risiko for å bli påført skade, en naturlig del av idretter, som håndball og fotball, og kan verken anses uventet eller som en usedvanlig påkjenning for en profesjonell idrettsutøver. Idrettsutøverne kan ofte befinne seg nær faregrensen for mer alvorlig skade, med den følge at selv små og i handlingsøyeblikket tilsynelatende ubetydelige avvik fra normal arbeidsrutine kan føre til en alvorlig skade.

Avgjørelsen i TRR-2003-01737 gjaldt en kvinnelig profesjonell håndballspiller. Under kamp skadet hun venstre kne, hvor korsbåndet røk og hun pådro seg bruskskader. Skaden ble påført i en tilsynelatende normal kontringsituasjon der hennes motspiller i forsvar gikk ut for å takle ved å støte henne i kroppen. Håndballspilleren kom i ubalanse, og fikk en vridning i kneet idet hun satte en finte. Dette gjorde at hun ikke klarte å stå på benet og falt sammen. Folketrygdekontoret avslo krav om godkjenning av skaden som yrkesskade, med den begrunnelse at det ikke var skjedd en arbeidsulykke. Trygderetten kom til motsatt resultat og tilkjente håndballspilleren erstatning.

Rettspraksis har tidligere vist at selv om hendelsen ikke kan ses på som verken plutselig eller uventet, kan påkjenningen eller belastningen allikevel være usedvanlig i forhold til det som er normalt i en profesjonell håndballspillers arbeid. Støtte for dette kan man finne i Trygderettens kjennelse av 24. august 2001 i ankesak nr. 00/05331. Saken gjaldt en fengselsbetjent som ble påført meniskskade, delvis avrevet fremre korsbånd og en mindre bruskskade, da han som instruktør opptrådte som markør i en celleaksjon.

I denne fengselskjennelsen uttalte retten for det første at situasjonen ikke var annen enn en del av den ankendes part normale arbeid. Det lå også etter rettens mening i sakens natur at hardhendt behandling og tvangsbruk, og derved risiko for å bli påført skade, i utgangspunktet ikke kunne anses som uventet eller usedvanelig påkjenning eller belastning i forhold til hans normale arbeidssituasjon.

På bakgrunn av dette kom retten i håndballspillerdommen til at den overdrevne tvangsbruken førte til at vedkommende var ute av stand til å kontrollere situasjonen. På denne måten ble spilleren påført betydelig skade. En slik handling anses etter rettens mening å gå utover rammen av det en må forvente i en normal utøvelse av sitt yrke. Dette var de synspunktene som ble gjort gjeldende i håndballspillerkjennelsen, og som gav vedkommende krav på erstatning.

3.8.2 Yrkessykdomsbegrepet

Etter yrkesskadeforsikringsloven § 11 b, dekkes skade og sykdom som i medhold av folketrygdeloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade. Etter folketrygdeloven § 13-4 er sosialdepartementet gitt hjemmel til å fastsette i forskrift hvilke sykdommer som omfattes. Denne avhandlingen omhandler skader skjedd på idrettsbanen som kvalifiserer til yrkeskadeerstatning. Slik at jeg går ikke nærmere inn på dette yrkessykdomsbegrepet.

4 Fotballdommen

4.1 Innledning

I dette kapitlet vil jeg forsøke å belyse hvordan og på hvilken måte Høyesterett har klart å anvende trygdereglene på et ”nytt” yrke. Se nedenfor under punkt 4.3 hvor det redegjøres for hvordan Høyesterett resonnerer angående problemene knyttet til begrepet ”arbeidsulykke” i folketrygdeloven § 13-3, samt problemene knyttet til aksept av risiko.

Først vil jeg imidlertid i punkt 4.2 gi en kort presentasjon av saken. Her redegjør jeg for ankegrunnene til Høyesterett. Jeg vil og forsøke å vise forholdet mellom tidligere tilstand, og den tilstanden som ble etablert ved den påankede avgjørelsen.

Hoveddelen av drøftelsen vil handle om hvordan Høyesterett resonnerer angående begrepet arbeidsulykke, altså om en ulykke på idrettsbanen kan falle innunder begrepet arbeidsulykke i folketrygdeloven § 13-3.

Til slutt vil jeg i kapittel 4.3.3 sammenlikne Høyesteretts avgjørelse med avgjørelsen som falt i underinstansen (Gulating lagmannsrett), og få fram på hvilke områder underinstansen resonnementer skiller seg fra resonnementet til høyesterett.

4.2 Presentasjon av saken

4.2.1 Sakens faktum

Saken gjelder avslag på krav om godkjenning av fotballskade som yrkesskade etter folketrygden § 13-3. Hovedspørsmålet i saken gjelder forståelsen av begrepet ”arbeidsulykke” i § 13-3 annet ledd.⁵⁷

⁵⁷ Rt.2006 side 1642, avsnitt 1

I november 2001 skrev Jonas Jonsson under på en kontrakt med sportsklubben Brann om midlertidig tilsetning som profesjonell spiller. Kontrakten bygde på at Jonsson i kontraktperioden hadde fotball som hovedbeskjeftigelse.

Jonsson spilte en NM-kamp for Brann 12. juni 2002 da han ble taklet stygt bakfra. Denne taklingen førte til en skiveutglidning i ryggen, og gjorde at svensken måtte oppgi sin fotballkarriere i Brann Fotballklubb. Jonsson sendte 28. mars 2003 melding om yrkesskade og søkte om få godkjent skaden som yrkesskade. Bergen trygdekontor avslo 5. mai 2003 å godkjenne hendelsen som yrkesskade. Denne avgjørelsen klagde Jonsson inn til Fylkestrygdekontoret i Hordaland, som stadfestet avgjørelsen. Jonsson krevde deretter fornyet behandling, men fylkestrygdekontoret opprettholdt sin avgjørelse 21. februar 2004 og sendte saken til Trygderetten. Trygderetten opprettholdt fylkestrygdekontoret avgjørelse, og avsa kjennelse i november 2004.⁵⁸

Trygderetten tok her avstand fra en tidligere kjennelse som ble ansett for å være gjeldende rett.⁵⁹ I denne kjennelsen ble en håndballspiller ved en takling påført en kneskade, som resulterte i at hun måtte legge håndballen på hylla. Denne skaden ble godkjent som yrkesskade.

Trygderetten ble i fotball kjennelsen satt med fem dommere, i motsetning til håndballkjennelsen som kun var satt med tre dommere. En grunn til dette kan være at saken reiste vanskelige retts- og bevissspørsmål jfr. Trygderettsloven § 7 tredje ledd. En annen grunn til dette kan og være et ønske om å ta avstand fra den tidligere håndballkjennelsen.

Ved stevning brakte Jonsson Trygderettens avgjørelse inn for Gulating lagmannsrett hvor Rikstrygdeverket ble frifunnet. Denne avgjørelsen ble videre anket til Høyesterett som en prinsippsak. Ankegrunnen til Høyesterett gjaldt lagmannsrettens rettsanvendelse.⁶⁰

⁵⁸ Rt.2006 side 1642, avsnitt 2,3,4,5,6.

⁵⁹ Kjennelse av 20. februar 2004 (TRR-2003-01737)

⁶⁰ Rt.2006 side 1642, avsnitt 10.

Dommen i Lagmannsretten legger til grunn på samme måte som i Trygderetten, at stygge taklinger på idrettsbanen ikke nødvendigvis oppfyller lovens krav om ”plutselig og uventet ytre hending” jfr. Folketrygdeloven § 13-3. Dette medførte at grensene for hva som anses som en arbeidsulykke ble strengere for en profesjonell idrettsutøver enn for andre ordinære arbeidstakere, ved at hendelsen som kun *klart* lå utenfor spillets normale gang og formål, falt inn under begrepet arbeidsulykke.

Underinstansen mente at folketrygdeloven § 13-3 annet ledd måtte forstås slik at skade påført under normal utøvelse av vanlige arbeidsoppgaver ikke omfattes av yrkesskadetrygden. Det å bli utsatt for, eller selv utføre kraftfulle taklinger, måtte i utgangspunktet anses som en *ordinær del* av fotballspillet uttalte lagmannsretten. Dette til tross for at de anså taklingen som ”stygge”. Lagmannsretten anførte at det måtte tas utgangspunkt i hva en spiller på dette nivå generelt bør forvente under deltagelse i spillet. Dette kan ses på som et utslag av såkalt aksept av risiko, m.a.o. har en fotballspiller akseptert en merrisiko sammenliknet med andre arbeidstakere.

4.2.2 Statens anførsler

Sakens sentrale spørsmål er om taklingen var å anses som en arbeidsulykke, som kunne kvalifisere til yrkesskadeerstatning. Staten mente at retten måtte ta stilling til om taklingen ligger utenfor eller innenfor spillets normale gang. Her mente staten at det å drive profesjonell idrett i seg selv innebærer betydelig risiko, og man må derfor skille mellom hendelser som er uventet eller ikke.

Staten mente videre at taklingen ikke kunne anses som en arbeidsulykke, fordi det ikke forelå en uventet eller usedvanlig belastning for en fotballspiller å bli taklet.

4.2.3 Oversikt over Jonssons anførsler for Høyesterett

Jonsson anførte for Høyesterett at lagmannsretten feilaktig hadde forstått folketrygdeloven

§ 13-3 annet ledd, slik at skade påført under normal utøvelse av arbeid faller utenfor yrkesskadedekningen. Til støtte for dette viste Jonsson til forarbeidene i NOU 1990:20 side 575, hvor det ikke kreves at ulykkeshendelsen er uvanlig i det aktuelle arbeidsforholdet.⁶¹

Han anførte videre at første punktum i § 13-3 gjelder en plutselig og uventet ytre hendelse som skjer uavhengig av skadelidtes vilje. Retten må derfor ta stilling til hva en fotballspiller på dette nivå må være forberedt på.

Annet punktum utvider begrepet til også å omfatte hendelser hvor det ikke har skjedd noe markert ulykkesartet, men hvor ulykkesmomentet ligger i det usedvanlige i forhold til den dagelige påkjenningen. Taklingen ble i dette tilfellet utført med den styrke at den gikk utover det sedvanlige i kamper mellom profesjonelle lag.

Videre mener Jonsson at lagmannsretten feilaktig hadde brakt inn skadens omfang i vurderingen av om hendelsen er en arbeidsulykke.

Med dette mener Jonsson at lagmannsretten har gått ut over det prinsipielle utgangspunktet om at ingen arbeidstaker bør forvente å bli skadet i arbeid. Ved å tolke begrepet ”uventet”, slik lagmannsretten har gjort, kan man si at risikoen for skade overføres til den enkelte arbeidstaker. Dette er imot den praksis som er etablert og samsvarer ikke med forarbeidene til yrkesskadedeforsikringsloven, Ot.prp. nr. 44 (1988-1989) side 65, hvor det fremgår at bortfall av erstatning på grunn av aksept av risiko ikke kan gjennomføres ved erstatning for yrkesskade.

Grunnen til at saken ble anket er at praksis for godkjenning av yrkesskade ble endret med fotballdommen. I utgangspunktet har idrettsutøverne de samme rettighetene nå som for ti år siden. Trygdevesenet ville som sagt prøve å endre dette, men de vant ikke frem.

Tidligere var praksisen slik at de som jobbet i farlige yrker fikk godkjent sine skader som yrkesskader fordi de hadde behov for og krav på ekstra beskyttelse ved skader. Nå var

⁶¹ Rt.2006 side 1642, avsnitt 12.

imidlertid trygdekontorets argumentasjon den stikk motsatte. Den som jobber i et farlig yrke med stor skaderisiko, er kjent med denne risiko.

Dette gjør skadene i disse yrkene verken ”plutselig” eller ”uforutsett”. Mens den tidligere regelen var at stor risiko for skade var et moment for å få godkjenning, ble stor risiko for skade nå ansett som et moment mot å få godkjenning. Dette kunne få store konsekvenser for andre risikoyrker, og ikke minst for idrettsutøvere som har idretten som yrke.

Trygderetten mener at fotballspillere i normal utøvelse av sitt yrke, løper en betydelig risiko for skade, og etter Trygderettens mening må grensen for arbeidsulykker gå ved skader forårsaket utenfor spillets gang. I en liknende sak, som jeg har nevnt ovenfor, i TRR-2003-01737, fikk som sagt en håndballspiller godkjent sin skade. Denne dommen erklarte retten seg uenige i.

De som driver profesjonell lagidrett har fått en bekreftelse på at de må tas på alvor.

Lagidretter som fotball, håndball og ishockey er risikosporter, men det er også å regne som et yrke. Da skal man ha erstatning hvis man blir skadet.

Skulle derfor Høyesterett komme til samme resultat mente Jonas Jonsson at praksisen for å godkjenne yrkesskadeerstatning ble endret med denne dommen, og en slik endring krever uansett signal fra lovgiver.

4.3 Domsanalyse i et materielt perspektiv

4.3.1 Domsgrunnene

4.3.1.1 Utgangspunktet

Temaet i dette underpunktet er å analysere fotballdommen for å finne ut hvilke rettsregler som kan utledes av den. Jeg vil forsøke å rette fokuset mot domsgrunnene og innholdet i de aktuelle rettsreglene som ble lagt til grunn for å avgjøre spørsmålet om det forelå krav på

yrkesskadeerstatning. Dette vil jeg gjøre ved å tolke avgjørelsen og si noe om den rettsregelen som legges til grunn i dommen.

Fokuset vil derfor være rettet mot domsgrunnene. Spørsmålet jeg stiller meg er: Hvordan presiserer Høyesterett, ved avgjørelsen av om skaden til Jonsson var å anse som en plutselig og uventet hendelse som karakteriserte til yrkesskadedekning, innholdet av folketrygdeloven § 13-3 i avgjørelsen?

For å besvare dette må man fortolke domsgrunnene i avgjørelsen for å finne den generelle rettsetningen i materiell jus som retten legger til grunn for sitt resonnement.

Som utgangspunkt er det påstandene i en sak som angir hvilke rettsspørsmål som retten skal ta stilling til i dommen. Dette prinsippet kalles disposisjonsprinsippet. Tvistemålsloven § 85 slår fast at retten ikke kan gå ut over de påstander som er fremsatt. Disse vil jeg imidlertid bare nevne i den grad det er viktig for å analysere avgjørelsen.

Problemstillingen høyesterett skulle ta stilling til var om skaden til Jonsson var å anse som en arbeidsulykke, og om hans personskade skulle vært godkjent som en yrkesskade.

4.3.1.2 Høyesteretts synspunkter på gjeldene rett

Høyesterett legger innledningsvis til grunn at den taklingen den ankende part ble utsatt for var å anses som en personskade. Dette er partene enige om. Det partene strides om er hvorvidt hendelsen er å anses som en arbeidsulykke.

Høyesterett foretar først en generell tolkning av begrepet arbeidsulykke i folketrygdeloven § 13-3 annet ledd, jfr. avsnitt 26-35, deretter en individuell tolkning av arbeidsulykke på idrettens område, jfr. avsnitt 36-39. Til slutt foretas det en konkrete subsumsjonen, jfr. avsnitt 42-46. Den anførte ratio decidendi er de argumentene som retten klart har bygget på i sin avgjørelse av hovedspørsmålene som påstandene reiser, noe jeg vil komme tilbake til nedenfor.

Høyesterett tar utgangspunkt i begrepet arbeidsulykke,⁶² og viser at det er vært fremmet flere krav om å utvide begrepet. Den någjeldende ordningen kan enkelte ganger føre til et lite rimelig resultat. Det kan for eksempel være når den trygdede har kommet til skade på grunn av en begivenhet som skyldes hans yrke, men som ikke anerkjennes som noen ulykke. Dette har imidlertid ikke ført til noen lovendring.

Førstvoterende foretar en mer helhetlig tolkning av folketrygdeloven § 13-3 ved å trekke inn annet ledd i fortolkningen av ordet arbeidsulykke.⁶³

Dette er en kontekstuell tolkning, ved at bestemmelsen tolkes i lys av andre deler av bestemmelser som er av interesse for forståelsen av den. På denne måten kommer førstvoterende frem til at annet ledd er et argument for en innskrenkende fortolkning av rekkevidden av første ledd.

Etter ordlyden i § 13-3 kan første og andre punktum tolkes som to selvstendige vilkår. I fotballdommen fremstår allikevel skille mellom første og andre punktum som noe uklart. Både Trygderetten, lagmannsretten og Høyesterett trekker inn vilkåret om hva som er normalt i vedkommende arbeid inn i første punktum. Her kan det se ut som at Høyesterett visker ut det skillet som kan fremgå av ordlyden, slik at rettsadvenderen må foreta en helhetsvurdering.

Retten påpeker at folketrygdeloven § 13-3 ikke gir rett til yrkesskadedekning for alle yrkesrelaterte skader, jfr. avsnitt 28.

Høyesterett måtte følgelig ta stilling til om overnevnte hendelse kunne anses som en *"plutselig eller uventet"* hendelse som kvalifiserte til yrkesskadedekning. Partene var enige om at de øvrige vilkårene for erstatning var oppfylt.

⁶² Rt 2006 side 1642 avsnitt 26-35.

⁶³ Rt.2006 side 1642, avsnitt 28.

4.3.1.3 Rettsanvendelsen. Plutselig eller uventet (lovens ordlyd)

Spørsmålet høyesterett må ta stilling til er hva som anses som en *plutselig eller uventet* hendelse ved tolkningen av begrepet ”arbeidsulykke,” og hvordan grensene for dette må trekkes.

På denne måten bruker Høyesterett dette som et argument for å tolke bestemmelsen dynamisk i tråd av den utviklingen samfunnet har gjennomgått når det gjelder idretten som risikosport.

Høyesterett uttaler videre at situasjonen må vurderes ut fra den sammenheng hendelsen finner sted. Uventede hendelser vil ofte tilfredsstillende lovens krav til arbeidsulykke og derfor klart ligge innenfor rammen for arbeidet til en profesjonell idrettsutøver. Dette har jeg også redegjort for ovenfor i punkt 3.8.1 om arbeidsulykke.⁶⁴

For å klargjøre begrepet ulykke viser Høyesterett til forarbeidene, jfr. avsnitt 32-33. Bare skader som anses for å ha et ulykkesmoment, faller inn under yrkesskadedekningen. Høyesterett siterer fra NOU:1976:16 side 78. ”Den skadevoldende hendelse må skje uventet eller uforutsett og ha oppstått med en viss plutselighet. Det må med andre ord ha foreligget et ulykkesmoment.”

Presiseringen av hva som ligger i begrepet ”arbeidsulykke” har og i lang tid vært utviklet gjennom trygdemyndighetenes vedtak, rundskriv og Trygderettens avgjørelser.⁶⁵ Dette reiser spørsmål om hvilken vekt denne praksisen skal tillegges. Høyesterett uttaler i avsnitt 34 at praksisen skal tillegges betydelig vekt, og viser til Rt. 2000 side 220 og Rt. 2005 side 1757, skyggedommen.

Det er noe uklart om ordet ”eller” i lovens ordlyd sikter til to alternative vilkår, eller om det ikke var et krav om uventet så lenge vilkåret i plutselig var oppfylt, slik at arbeidstakeren ikke rakk å avverge faren. I avsnitt 29 påpeker Høyesterett at bestemmelsen skal svare til forarbeidene, som sier at hendelsen må være plutselig *og* uventet. Høyesterett viste spesielt

⁶⁴ Rt.2006 side 1642 avsnitt 36.

⁶⁵ Rt.2006 side 1642, avsnitt 34.

til kjennelsen i Rt. 2005 side 1757 (skyggedommen), hvor vilkårene ble benyttet kumulativt som plutselig og uventet i avsnitt 47.

Retten bygger tolkningen av folketrygdeloven § 13-3 blant annet på forarbeidene til loven.⁶⁶ Om begrepet arbeidsulykke uttales det at selve begrepet ”ulykke” ikke omfatter enhver hendelse eller påkjenning som fører til skade. Staten anfører at det må opereres med en høy terskel for å konstantere ansvar. I tilknytning til dette uttaler Høyesterett at skaden må være en ytre påkjenning som ligger utenfor rammen av den ordinære arbeidsprestasjon. Dette er et viktig utgangspunkt for den nærmere vurderingen. På denne måten tillegges forarbeidene betydelig vekt ved avgjørelsen av hva som ligger i begrepet ”plutselig eller uventet hendelse”.

4.3.1.4 Avvik fra det ordinære

For å avklare om hendelsen er å anses som plutselig og uventet, vurderer retten videre om hendelsen kan anses som et avvik fra det ordinære. Denne ordinærvurderingen er en av Høyesteretts anførte ratio decidendi. Etter å ha foretatt en slik vurdering av det konkrete hendelsesforløpet i saken konkluderte Høyesterett med at den hendelsen Jonsson ble utsatt for, atskiller seg markert fra spillets ordinære gang, og at den hadde et betydelig skadepotensial.

Høyesterett kom således til motsatt resultat enn hva lagmannsretten gjorde ved vurderingen av taklingen mot Jonas Jonsson. Som en følge av dette blir grensene for hva retten anser som en takling lavere i Høyesterett enn hva lagmannsretten la til grunn.

Høyesterett fremholder at det foreligger en oppfatning i teorien at det nettopp for de yrkesgrupper som er særlig risikoutsatte, ikke kan stilles for store krav til det avvik fra det normale, som den ytre hendelse må representere. I mange risikoutsatte yrker jobber arbeidstakerne nær faregrensen, hvor små avvik kan medføre skader, for eksempel arbeid i

⁶⁶ Rt. 2006 side 1642 avsnitt 32-33.

høyspentmaster. På idrettsbanen kan små avvik fra spilllets normale gang ende med store skader, et eksempel er Dagfinn Enerly, fotballspilleren som brakk nakken i en hodeduell og ble lam fra halsen og ned.⁶⁷ Her vektlegger førstvoterende hensynet til denne risikoutsatte yrkesgruppen, slik at det anses for å foreligge en arbeidsulykke. Slike formålsbetraktninger bidrar til en utvidende tolkning av begrepet.

Høyesterett presiserer at det følger av folketrygdeloven § 13-3 sammenholdt med lovforarbeider og Trygderettens praksis at det ikke er grunnlag til å oppstille et krav om et betydelig avvik fra det ordinære verken når det gjelder idrettsutøvere eller arbeidstakere av andre risikofylte yrker.⁶⁸ Denne praksisen forsøkte lagmannsretten å omgå.

Her foretar Høyesterett en individuell bedømmelse av begrepet på idrettens område. Bakgrunnen til denne presiseringen kan være at Trygderetten hadde lagt til grunn at grensene for yrkesskadedekning måtte gå ved ”skader forårsaket av hendinger som ligger klart utenfor spilllets gang.” Høyesterett tilsidesetter denne grensdragningen som Trygderetten forsøkte seg på, og rettsstilstanden vil nok derfor følge håndballkjennelsen, jfr. TRR-2003-01737

I den konkrete skjønnsmessige helhetsvurderingen av om hendelsen er å anses som en arbeidsulykke har Høyesterett uttalt at ved vurderingen av det ordinære må legges vekt ulike momenter. Deretter oppstilles det en ikke-uttømmende liste over relevante momenter som retten kan ta i betraktning. Dette er for det første i hvilken sammenheng hendelsen finner sted. Videre må dette ses i sammenheng med den skadetype og den risikoen for skade som foreligger.⁶⁹

⁶⁷ Rt.2006 side 1642, avsnitt 35.

⁶⁸ Rt.2006 side 1642, avsnitt 37.

⁶⁹ Rt.2006 side 1642, avsnitt 36.

For mens det å skli, falle eller bli dyttet normalt vil kvalifisere til yrkesskadeerstatning, vil slike hendelser klart nok ligge innenfor rammen av det arbeidet en fotballspiller utfører. Høyesterett mener dette derfor fører til en relativisering av kravet til ulykkeshendelse.

Hva Høyesterett legger i begrepet relativisering er noe usikkert, men det må nok innebære at Høyesterett anser at grensene for hva som anses som en arbeidsulykke, varierer fra yrke til yrke. Uttrykket må antagelig forstås slik at hvert yrke har sin risiko som ikke omfattes av yrkesskadedekningen, og denne risikoen må arbeidstakeren selv bære. Grensene for hva om faller inn under arbeidsulykke vil derfor være noe forskjellig for en advokat enn for en fotballspiller.

Sakens parter var enige om skadens omfang. Etter en vurdering av de opplysningene som forelå fant retten at det var tilstrekkelig grunnlag til å konkludere med at den hendelsen Jonsson ble utsatt for, skiller seg markert fra spillets gang og at det derfor forelå et avvik fra det normale og en arbeidsulykke som kvalifiserte til yrkesskadedekning etter folketrygdeloven § 13-3.

For å belyse de poengene jeg har nevnt ovenfor knyttet til begrepet ”arbeidsulykke” på idrettens område, trekker høyesterett inn tre nyere avgjørelser av Trygderetten som gjelder spørsmål om godkjenning av yrkesskade under profesjonell utøvelse av lagidrett. Den første er en summarisk kjennelse fra 25. april 2003 i sak 03/01931 etter Trygderettsloven § 21 tredje ledd om en fotballkeeper som ble skadet ved fall under en redning. Trygderetten stadfestet et avslag på krav om få skaden godkjent som yrkesskade.

I kjennelse fra 20. februar 2004 i sak 03/01737 (TRR-2003-01326) ble en profesjonell håndballspiller skadet i kneet etter en takling. Denne saken viser jeg til ovenfor i punkt 3.8.1 for hvilke vilkår som må være oppfylt for at det skal foreligge en arbeidsulykke. Etter anke godkjente Trygderetten kneskaden som yrkesskade da den ble ansett for å ha vært usedvanlig i forhold til hva en profesjonell håndballspiller må akseptere og regne med under normal utøvelse av sin yrkesaktivitet. Her trekker førstvoterende frem den

rettssetningen som klart kommer til uttrykk i dommen og som var nødvendig for å begrunne resultatet i avgjørelsen, den såkalte anførte ratio decidendi. Dommen bygget på at en yrkesskade ble godkjent fordi den ble ansett for å ha vært usedvanlig i forhold til hva en profesjonell håndballspiller må akseptere og regne med under normal utøvelse av sin yrkesaktivitet. I sak TRR-2005-01326 gjennomgikk Trygderetten en rekke avgjørelser fra senere år om idrettsskader.

Denne rettspraksisen oppsummerer Høyesterett i avsnitt 38, slik at det legges vekt på hvilken risiko det er ved den skadeutløsende aktivitet, i hvilken grad aktiviteten inngår i vanlige arbeidsoppgaver. Videre er det avgjørende hvilken kontroll den skadelidte har med situasjonen, samt hvilken hastighet og kraft som er involvert. Til slutt er det avgjørende hva som kan utledes av skadens art.⁷⁰ Til dette uttaler Høyesterett i avsnitt 39: "Etter min mening er dette en dekkende beskrivelse av de hovedelementer som normalt vil inngå ved avgjørelsen av om det foreligger en arbeidsulykke."

På denne måten viser Høyesterett hvordan praksisen er på dette rettsområdet.

Trygderettspraksisen kan påberopes til støtte for et mildere syn, jfr. blant annet den terskel som skal tillegges vekt ved avgjørelsen av hva som er en ordinær del av fotballspillet. Høyesterett bruker denne praksisen for å underbygge de premissene som forarbeidene legger til grunn for hvordan folketrygdeloven § 13-3 skal tolkes.

Dette kan forstås som om dommer Stang Lund benytter Trygderettspraksisen som en selvstendig rettskilde for å forklare vekten av begrepet "arbeidsulykke".

Høyesterett mener på bakgrunn av dette at risikoen for skade er betydelige for profesjonelle fotballspillere. En stor del av denne risikoen vil falle utenfor yrkesskadedekningen fordi skadene er et resultat av en ordinær del av arbeidet.

Når hastigheten og kraften fra motspilleren er stor, vil også skadepotensialet være relativt stort. Dette er situasjoner som den skadelidte umulig kan forutse, og kravet til

⁷⁰ Rt.2006 side 1642, avsnitt 38.

arbeidsulykke bør dermed være oppfylt, mener Høyesterett. Slike skader befinner seg derfor klart utenfor det ordinære i spillets gang.

Høyesterett var i prinsippet enig med lagmannsretten om at en stygg takling kan anses som en arbeidsulykke (anført *ratio decidendi*), og etter en konkret vurdering (subsumsjon) har retten funnet at taklingen Jonsson ble utsatt ”at skiller seg markert fra spillets ordinære gang, og har et betydelig skadepotensialet” jfr. avsnitt 45. Skaden måtte derfor anses som en arbeidsulykke etter folketrygdeloven § 13-3 andre ledd.

Det er primært på dette punktet avgjørelsen skiller seg fra Lagmannsrettens avgjørelse. Høyesterett stiller lavere krav til en takling, for at den skal anses som en arbeidsulykke, enn det Lagmannsretten gjør.

På bakgrunn av vurderingene ovenfor kan man si at de fleste skader som påføres profesjonelle idrettsutøvere under spillets normale gang og formål, ikke vil være forårsaket av en arbeidsulykke. For at det skal foreligge en arbeidsulykke, må det være et avvik fra det normale. Hvor stort avviket fra spillets normale gang og formål må være for at det skal foreligge en ulykke sa ikke Høyesterett noe generelt om, men uttalte (avsnitt 37) at det ikke var grunnlag for å oppstille et krav om betydelig avvik fra det ordinære. I samme avsnitt ble det uttalt at risikoen for skade som profesjonell fotballspiller er betydelig og at den vesentlige del av denne risikoen faller utenfor yrkesskadedekningen fordi den er et resultat av den ordinære utførelsen av arbeidet. Dette må tolkes dit hen at profesjonelle fotballspillere må akseptere en egenrisiko.⁷¹

4.3.2 Aksept av risiko

Spørsmålet Høyesterett reiser er om idrettsutøvere har akseptert den risikoen som foreligger ved utøvelse av idretten, med den følgen at rett til yrkesskadeerstatning ikke foreligger. Dette kommer frem av dommens avsnitt 37. ”Det er på det rene at risikoen for skade for en profesjonell fotballspiller er betydelig. Som nevnt faller en del av denne

⁷¹ Rikstrygdeverkets rundskriv av 29. januar 2007.

risikoen utenfor yrkesskadedekningen, da skaden er et resultat av den ordinære utførelsen av arbeid.” I rikstrygdeverkets rundskriv av 29. januar 2007 er det uttalt at Høyesterett har tillagt profesjonelle idrettsutøvere en viss egenrisiko, som de må akseptere.

Høyesterett kan med dette synes å ha brakt læren om aksept av risiko, inn under yrkesskadedekningen. Retten bruker riktignok ikke selv uttrykket ”aksept av risiko”, men påpeker at skadelidte selv har en viss risiko for det økonomiske tapet, ved skader som oppstår i arbeidet. Læren om aksept av risiko innebærer i utgangspunktet at den som av egen vilje har innlatt seg med en risiko, kan tape sitt erstatningskrav, i motsetning til skadelidtes medvirkning, hvor erstatningen kan reduseres skjønnsmessig. Ettersom erstatning i folketrygdeloven ikke kan reduseres på grunnlag av medvirkning, er det imidlertid vanskelig å se læren om aksept av risiko kan brukes som et alternativ. Dette vil kunne anses som et forsøk på å omgå reglene om at skadelidtes medvirkning ikke skal få betydning for yrkesskadeerstatningsdekningen.

Forarbeidene til yrkesskedeforsikringsloven er på dette punktet helt klare:

”Vernet som den foreslåtte yrkesskedeforsikringen er tenkt å gi, ville kunne bli illusorisk hvis aksept av risikosynspunkter fikk anvendelse. Justisdepartementet legger følgelig til grunn at erstatningen ikke skal settes ned på grunnlag av slike prinsipper. Det må gjelde også hvor yrkesskaden inntreffer under profesjonell eller halvprofesjonell idrett.”⁷²

Selv om dette er forarbeidene til yrkesskedeforsikringsloven og ikke folketrygdeloven, er det etter mitt skjønn likevel grunn til å tolke begrepet likt i begge lovene, og slik at forarbeidene til yrkesskedeforsikringsloven anses som en relevant rettskildefaktor også ved tolkningen av folketrygdeloven.

⁷² Ot.prp. nr. 44 (1988-1989) side 65.

Høyesterett har allikevel slått fast i fotballdommen at en slik risikovurdering skal inngå i vurderingen av begrepet arbeidsulykke. Dette var et av de elementene som måtte inngå i en helhetsvurdering som fremgår av avsnitt 45 i fotballdommen.

4.3.3 Forholdet mellom underinstansen og Høyesteretts resonnementer

I dette underpunktet vil det bli foretatt en sammenlikning av Høyesteretts og underinstansens, herunder lagmannsrettens, resonnementer.

Spørsmålet for lagmannsretten var om Trygderettens kjennelse bygger på feil ved rettsanvendelsen når Trygderetten fant at det ikke foreligger en arbeidsulykke i Trygderettslig forstand.

Gulating lagmannsrett vurderer først vilkårene som må være tilstede for at en skade skal regnes som en arbeidsulykke. I likhet med Høyesterett tar lagmannsretten utgangspunkt i folketrygdelovens § 13-3 ordlyd. Denne må tolkes i samsvar med den praksis som er anvendt i lang tid. Dette trekker og Høyesterett inn.

Videre følger lagmannsretten statens anførsler når det gjelder hva som anses som en normal utøvelse av yrket som fotballspiller. Staten mener at kroppskontakt i form av taklinger er en del av fotballspillet, og at det er en påregnelig utslag av at spilleren har innlatt seg med dette yrke. Slike taklinger må derfor falle utenfor yrkesskadedekningen mener staten.⁷³

Lagmannsretten uttaler imidlertid, at selv om rammen for forventede utslag av risiko i yrker som håndball og fotball er større enn vanlig, vil ikke det automatisk bety at enhver potensiell skadevoldende handling ligger innenfor rammen av det av det normale arbeidet. Retten trekker også inn Trygderettens resonnement som sier at grensen må gå ved skader forårsaket av hendinger og handlinger som ligger klart utenfor spillets normale gang.

⁷³ LG-2005-59957. Gulating lagmannsrett- dom

Videre viser lagmannsrettens til de eksemplene Trygderetten trekker inn av hendelser som ligger utenfor spillets normale gang. Det må for eksempel være tilfelle om en spiller blir truffet av, eller snubler og faller i gjenstander publikum kaster på banen. Det samme gjelder bevist skadegjørende handling som ligger utenfor det som forventes i idretten.

Til tross for at lagmannsretten legger til grunn at taklingen var ”stygg”, ser retten etter en konkret vurdering det slik at en takling i en slik situasjon ikke kan anses som en usedvanlig eller uventet belastning for en profesjonell fotballspiller. Det avviker derfor ikke fra spillets normale gang, selv om fotballspill innebærer en ikke ubetydelig kroppskontakt mellom spiller fra to lag.

Det er dette som er det avgjørende for det resultat Gulating lagmannsrett kommer fram til, og som førte til at Jonsson nektes erstatning i underinstansen, i motsetning til hva Høyesterett la til grunn.

Man kan derfor si at ettersom fotballspilleren var klar over den risiko som fulgte med utøvelsen av idretten, hadde han etter lagmannsrettens oppfatning heller ikke krav på erstatning, fordi den skadevoldende situasjonen ikke avviker nok fra det som er å anse som den normale i spillets gang.

Lagmannsretten mener imidlertid at Trygderetten trekker for snevre grenser for yrkesskadedekningen, når Trygderetten vil utelukke skadesituasjoner som har utgangspunkt i handlinger som er et ledd i det ordinære fotballspillet. Men lagmannsretten har allikevel under noe tvil kommet til at skaden ikke kan anses som yrkesskade.

Høyesterett har for sin del forsøkt å redegjøre for hva som anses som en plutselig og uventet hendelse i idretten, jfr. ovenfor i kapittel 4.3.1. Der trekker Høyesterett inn rettspraksis og oppsummerer praksisen slik at det legges vekt på hvilken risiko det er ved den skadeutløsende aktivitet, i hvilken grad aktiviteten inngår i vanlige arbeidsoppgaver, hvilken kontroll vedkommende hadde med situasjonen, involvert hastighet og kraft, og hva

som kan utledes av skadens art. Ut fra dette kom Høyesterett, i motsetning til lagmannsretten til at den hendelsen atskilte seg markert fra spillets gang og at skaden måtte anses som er arbeidsulykke.

4.3.4 Påvirkning av gjeldende rett. Dommens prejudikatsverdi

Dette perspektivet retter seg fremover i tid. Her vil jeg forsøke å vurdere dommens betydning for den senere rettsstilstanden på det aktuelle rettsområde. Dette kan formuleres som et spørsmål om dommens prejudikatsvirkning for materiell jus. Altså dommens vekt som rettskildefaktor.

Her vil jeg forsøke å diskutere hvilke rettskildemessige bidrag dommen gir til å avklare rettsstilstanden til yrkesskadeerstatningen, og da særlig for profesjonelle idrettsutøvere.

Fotballdommen reiser to hovedspørsmål i denne relasjonen. For det første er det et spørsmål om hvor avgjørende det er at det foreligger rettspraksis på området. Dette kalles for prejudikatslæren. For det andre er det et spørsmål om retten kan brøyte nye rettslige veier, altså domstolenes rettskapende virksomhet. Her vil jeg avgrense meg til den såkalte prejudikatslæren, og gå noe nærmere inn på hvilken betydning det er grunn til å tro at Fotballdommen vil få for fremtidige saker av liknende art og innhold.

Dersom en dom anses som et prejudikat betyr det at avgjørelsen anses som bindende for senere avgjørelser.⁷⁴

Aller først kan man si at prejudikatslæren har tre kjennetegn. For det første er det bare Høyesterettsdommer som er prejudikater. For det andre er det bare domsgrunnene, ikke domsresultatene som har prejudikatsvirkning. Og til slutt forutsetter et prejudikat at en

⁷⁴ Jusleksikon, Jon Gisle mfl.. Kunnskapsforlaget 2 utgave, 2 opplag 2003.

rettssetning som er slått fast i en Høyesterettsavgjørelse, blir fulgt fordi det er slått fast av Høyesterett.⁷⁵

I Engelsk- amerikansk rett står prejudikatslæren sterkt og prejudikater anses som absolutt bindende. En dom i Norge er ikke bindende på samme måte. Prejudikatslæren i Norge dreier seg derfor ikke om hvorvidt en Høyesterettsdom er bindende, men om hvilken vekt dommen skal ha.⁷⁶

Med fotballdommen har vi fått avklart hvordan ordlyden i folketrygdeloven § 13-3 skal forstås ved yrkesskader som rammer idrettsutøvere. Når rettens tolkning av lovens ordlyd går i samme retning som forarbeidene til loven og tidligere rettspraksis, taler dette for at dommens tolkning av ordlyden får stor vekt for senere avgjørelser på folketrygdeloven § 13-3 sitt område. Dette kommer jeg tilbake til nedenfor.

En rekke omstendigheter kan styrke eller svekke en doms vekt som rettskildefaktor. Det gjelder spesielt særtrekkene til en dom. Nedenfor vil jeg aller først ta for meg de formelle særtrekkene ved fotballdommen, og deretter de materielle forholdene som kan få betydning for den vekt dommen vil få.

For det første er fotballdommen en høyesterettsdom, hvilket i utgangspunktet gir den betydelig vekt som rettskildefaktor, i motsetning til en underrettsdom.

For det andre beror vekten til enhver dom på om dommen er enstemmig eller om den er avsagt under dissens. At dommen er avsagt under dissens kan svekke betydningen av rettens fortolkninger, og dermed gi dommen mindre egenvekt. Denne dommen er imidlertid avsagt enstemmig i Høyesterett når det gjelder den normale forståelsen av lovens ordlyd. Rettens forståelse må derfor ha stor betydning i senere saker, og dette taler for at dommen har stor egenvekt.

⁷⁵ Innføring i juss, Erik Boe, universitetsforlaget, 3. opplag 2001.

⁷⁶ Innføring i juss, Erik Boe, universitetsforlaget, 3. opplag 2001.

For det tredje spiller antallet avgjørelser inn, én Høyesterettsdom festner ikke rettstilstanden sterkt, mens mange dommer gjør det. I dette tilfelle forligger det kun en dom på dette området. Men dommen er den første i sitt slag som tildeler idrettsutøvere erstatning ved denne typen skader på idrettsbanen. Dette gir grunnlag for å anta at domsresultatet er nøye overveid, og at i alle fall underliggende rettsinstanser vil vike tilbake fra å komme til et annet resultat der saksforholdet er noenlunde sammenliknbart. At det heller ikke foreligger andre dommer som går i motsatt retning fører dessuten til at dommens egenvekt ikke svekkes av annen rettspraksis.

Inntil vi får høyesterettspraksis som går i motsatt retning eller en lovendring vil derfor rettens resultat ses på som gjeldende rett på det området dommen gjaldt.

For det fjerde betyr dommens alder mye. En gammel dom kan ha gått i glemmeboken, men er den fersk vil den ikke ha festet seg og få vil ha innrettet seg etter den. Fotballdommen er i dette tilfelle fersk, men samtidig har behovet for en slik dom økt med den utviklingen som har funnet sted innen idretten.

Dessuten må det antas at dommen er godt kjent både blant idrettens aktører og blant rettslivets aktører. Det vil derfor neppe ta lang tid før dommens rettsetning vil festne seg og gi grunnlag for innrettelse. Dette tilsier at dersom liknende saker kommer opp for retten vil ikke samfunnsmessige forandringer tale for å tolke loven på en annen måte. Dette trekker i retning at dommen har stor rettskildemessig egenvekt.

For det femte må man se på domsgrunnene. Jo mer prinsipiell dommen er, jo større vekt har den. Jo mer forbeholden dommen er, jo mindre teller den. Slike reservasjoner kan for eksempel være at dommeren sier ” jeg tar ikke stilling til”. I fotballdommen forekommer det ikke slike konkrete reservasjoner.⁷⁷

⁷⁷ Innføring i juss, Erik Boe, Universitetsforlaget, 1996.

Domsgrunnene er som sagt begrunnelsen for en dom, jfr. tvistemålsloven § 144. Disse skal bestemt og utømmende angi det saksforholdet som retten bygger sin avgjørelse på. I dette ligger at retten må angi sin bevisbedømmelse for de faktiske forhold som domsresultatet direkte bygger på. Hvor utførlige disse begrunnelsene skal være vil bero på hvor komplisert saken er, og vil derfor variere fra sak til sak.⁷⁸

I fotballdommen gjengir retten innholdet i rettsregelen for deretter å vurdere disse opp mot sakens faktum. Her er det ikke nok å si at vilkåret er en arbeidsulykke. Retten gir en så utførlig beskrivelse av faktum slik at vilkåret kan anses som oppfylt. På denne måten kommer retten til at idrettsutøvere som blir utsatt for en plutselig og uventet hendelse på idrettsbanen skal kunne kreve yrkesskadeerstatning dersom skade skulle oppstå. Fotballdommen må derfor anses som en prinsipiell dom ved at den tar stilling til et konkret tolkningsspørsmål.

For det sjette er det et spørsmål om dommen har et klart uttalt ratio decidendi. Dette er den begrunnelsen som fører frem til rettens avgjørelse. Dette er de argumentene retten klart har bygget på i sin avgjørelse av hovedspørsmålene som påstandene reiser. Lovtolkningene og den konkrete lovanvendelsen er rettens konkrete ratio decidendi.

Her kan det først nevnes at det er alternativet ”plutselig og uventet hendelse” som utgjør det formelle grunnlaget for erstatning. Retten må derfor tolke dette i lys av om det foreligger en arbeidsulykke som kvalifiserer til erstatning. Det er dette som er det bærende i rettens begrunnelse. Retten avgjør videre hva som anses som en ordinær del av spillet, slik at skader på idrettsbanen skal kunne anses som en arbeidsulykke. Ifølge retten kan man ikke trekke en slik ordinærvurdering for langt og dette fikk avgjørende betydning for at Jonsson hadde krav på yrkesskadeerstatning. Denne vurderingen anses som rettens utalte ratio decidendi.

⁷⁸ Innføring i juss, Erik Boe, Universitetsforlaget, 1996.

Oppsummert kan det sies at selv om fotballdommen per i dag antagelig ikke kan anses som et prejudikat, vil den utvilsomt kunne bli det i fremtiden. Dommen kan dessuten allerede nå tjene som relevant argument for et standpunkt. Som nevnt omfatter dommens avsnitt 38 de hovedelementer som normalt vil inngå ved avgjørelsen av som det foreligger en arbeidsulykke på idrettens område. Fotballdommen innebærer derfor ingen rettsutvikling på dette området, men er uansett klargjørende for den rettsstilstanden ved at Høyesterett klargjør hovedelementene som inngår i begrepet ”arbeidsulykke.”

Videre trekker Høyesterett opp noen viktige prinsipper på området. Det gjelder spesielt begrepet relativisering, som betyr at en arbeidstaker etter Høyesteretts mening selv må bære den ordinære risikoen i sitt yrke. Dette kommer fram av avsnitt 38, ”hvilken risiko det er ved den skadeutløsende aktivitet.” Hvor mye vekt et slik begrep skal ha utover idrettens område er vel noe usikkert

På bakgrunnen av den utviklingen som jeg har nevnt ovenfor når det gjelder idrettens vekst i Norge, vil forventningene til en slik dom være stor fra publikums side. Et slik rettssikkerhetsvern er noe enhver arbeidstaker i Norge har krav på, og det er til gunst for idrettsutøvere som arbeidstakere i det norske samfunnet. Dette er betraktninger som på sikt vil kunne styrke dommens vekt som prejudikat, og som styrker dens rolle som argumentbærer i dag.

5 Tidligere saker

5.1 Innledning

Fotballdommen vil antagelig føre til at tidligere avgjørelser som er blitt nektet erstatning som følge av en arbeidsulykke på idrettsbanen, vil bli gjenopptatt. I dette kapittelet vil jeg forsøke å redegjøre for om disse arbeidstakerne har et slikt krav, og dermed få erstatning for sitt tap.

I det følgende vil jeg forsøke å vise de ulike problemstillingene som kan oppstå, og kort redegjøre for disse, men da begrenset til tidligere avgjørelser i Trygderetten. Når det gjelder adgangen til å få gjenopptatt saker som er rettskraft avgjort i domstolene, vil blant annet reglene om rettskraft begrense adgangen til å få prøvd saker som er rettskraftig avgjort på nytt. Å gå nærmere inn på disse reglene vil imidlertid nokså klart sprengte avhandlingens rammer, i alle fall om en skulle gjøre dette på en noenlunde fullstendig måte.

5.2 Avgjørelser i Trygderetten

Trygderetten er et særskilt uavhengig statsorgan som har som oppgave å avgjøre klager over avgjørelser som treffes av de ordinære forvaltningsorganer på vedkommende felt.

En viktig bakgrunn for opprettelsen av Trygderetten var etterkrigstidens rettssikkerhetsdebatt og forvaltningslovskomiteens innstilling. Utvalget som opprettet Trygderetten foreslo å gi den status som domstol, fordi Trygderetten er bygd opp omtrent på samme måte som en domstol i en trekant modell. Her er det to parter som strides, og hvor en uavhengig tredjeinstans treffer avgjørelsen. I alminnelige forvaltningssaker er det kun to aktører, den enkelte borger som søker om noe, mot forvaltningsorganet som treffer

avgjørelsen.⁷⁹ Dette førte til at Trygderetten fikk et mer preg av å være en domstol enn et forvaltningsorgan. Dette er momenter som kan ha betydning for dens rettskildemessige relevans, dette kommer jeg tilbake til nedenfor.

Trygderetten avsier kjennelser som kan overprøves av de ordinære domstolene og karakteriseres som en krysning av domstol og forvaltningsorgan. Det er allikevel svært sjeldent at saker bringes inn for de vanlige domstolene. Siden Trygderetten ble opprettet i 1967 har en svært liten del av dens saker blitt ført videre for overprøving av de ordinære domstolene.⁸⁰ I dette kapittelet vil jeg ikke gå inn på hvorvidt saken kan bringes inn for ordinære domstoler.

Spørsmålet er her, om hvorvidt en trygdeavgjørelse kan forandres og eventuelt omgjøres dersom det foreligger feil ved avgjørelsene, eventuelt dersom nye forhold skulle dukke opp som ville føre til en uriktig behandling i Trygderetten.

Lov om anke til Trygderetten har ingen bestemmelse om gjenopptagelse av saker som har vært behandlet i Trygderetten. Det har imidlertid i Trygderettens praksis utviklet seg visse vilkår for ny realitetsbehandling. Vilkårene er utslag av det synet at det må foreligge bestemte holdepunkter for å anta at utfallet av ny realitetsbehandling kan bli annerledes enn ved den tidligere behandlingen. En sak gjenopptas dersom det er kommet til slike opplysninger om det tidligere faktiske forholdet som er egnet til å føre til at kravet helt eller delvis må gis medhold. Det samme gjelder dersom det blir påvist at det tidligere var begått alvorlige saksbehandlingsfeil, at den tidligere rettsanvendelsen var uforsvarlig eller at skjønnsutøvelsen falt utenfor rammene for et forsvarlig skjønn.⁸¹

Kjernen bak reglene om gjenopptakelse er å forhindre helt urimelige utslag av avgjørelses rettskraftvirkninger. Men adgangen til gjenopptakelse er etter gjeldende rett underlagt strenge vilkår - så vel tidsmessige som materielle.

⁷⁹ Innføring i Trygderett, Asbjørn Kjønstad, Tano Aschehoug, 1998.

⁸⁰ Innføring i Trygderett, Asbjørn Kjønstad, Tano Aschehoug, 1998.

⁸¹ Kjennelse i Trygderetten, ankenummer 0404490. www.Trygderetten.no.

Videre foreligger det og visse momenter ved Trygderettens behandling av saker som kan tale for at vedkommende kan få gjenoppta sin sak. For det første har Trygderetten en meget stor saksmengde. Dette fører ofte til at det er liten tid til å gå særlig grundig inn i den enkelte sak. For det andre er det nesten alltid skriftlig saksbehandling i Trygderetten, på lik linje med andre forvaltningssaker. Sakene blir da sjeldent så grundig belyst fra begge parter som ved de muntlige forhandlingene mellom partene i rettssalen. Videre har heller ikke den ankende part advokat i saker som går for Trygderetten. Det er derfor stor risiko for at juridiske argumenter som taler i hans eller hennes favør, ikke kommer fram under saksbehandlingen.⁸²

Trygderetten er allikevel en frittstående institusjon, som ikke er underlagt regjeringens eller departementets instruksjonsmyndighet når det gjelder lovtolkning og rettsanvendelse. Avgjørelsene treffes på et selvstendig grunnlag, uavhengig av bestemte politiske mål som myndighetene har til enhver tid.⁸³

Både domstolene og Trygderetten bygger på en trekantmodell der to parter strides, og en uavhengig tredjeinstans treffer avgjørelsen. Dette fører til objektivitet i Trygderetten.

Fotballdommen er utvilsomt en slik opplysning som har kommet frem i ettertid, og som kan føre til at en arbeidstaker/idrettsutøver har krav på å få prøvet sin sak på nytt.

Ifølge fotballdommen kommer det fram at det er en oppfatning i teorien om at det nettopp for de yrkesgrupper som har et høyt risikopotensial, ikke kan være grunn til å stille for store krav til avvik fra det normale som den ytre hendelsen representerer.⁸⁴ Dette betyr at Høyesterett ikke tillegger idrettsutøveren en slik aksept av risiko som underinstansen forsøkte.

⁸² Innføring i Trygderett, Asbjørn Kjønstad, Tano Aschehoug, 1998.

⁸³ Innføring i Trygderett, Asbjørn Kjønstad, Tano Aschehoug, 1998.

⁸⁴ Rt.2006 side avsnitt 35.

Skulle det derfor foreligge situasjoner hvor idrettsutøvere har fått avslag i Trygderetten på krav om erstatning fordi avviket fra den normale utøvelsen av idretten ikke er ansett overtrådt, bør dette etter min mening føre til at vedkommende har anledning til å gjenoppta sin sak i Trygderetten i stede for å måtte bringe saken inn for domstolene.

Andre situasjoner som vil kunne føre til at en idrettsutøver bør kunne kreve sin sak gjenopptatt for Trygderetten kan være tilfeller hvor vedkommende har blitt nektet yrkesskadeerstatning for eksempel fordi en takling ikke ble ansett for å kvalifisere til en plutselig og uventet hendelse. I fotballdommen viser imidlertid at dersom en fotballspiller blir taklet i kamp eller konkurranse, kan en slik takling i mange tilfeller anses som en plutselig og uventet hendelse og dermed som en arbeidsulykke i lovens forstand.

Som fremholdt ovenfor, åpner Trygderettspraksis for at en sak kan gjenopptas for eksempel dersom det er fremkommet nye opplysninger som er egnet til å føre til at et tidligere avvist krav helt eller delvis må gis medhold, eller dersom den tidligere rettsanvendelsen er uriktig. Etter min mening innebærer fotballdommen en klargjøring av rettstilstanden, hvor Høyesterett befester hovedelementene i begrepet "arbeidsulykke", som må skape et visst rom for gjenopptakelse av tidligere saker.

6 Kort om forholdene i Danmark

6.1 Innledning

I kapittel 6 gis det en oversikt over regler om yrkesskadeerstatning og yrkessykdommer på det internasjonale plan.

Her vil jeg kort vise hvordan situasjonen for idrettsutøvere som arbeidstakere er i Danmark. Dette for å peke på de forskjellene eller eventuelle likhetene som foreligger for krav på erstatning ved idrettsskader.

6.2 Danmark

6.2.1 Innledning

Når en skade er skjedd i Danmark oppstår spørsmålet om hvorvidt idrettsutøveren har krav på erstatning. Det er i prinsippet to dekningsmuligheter. For det første foreligger det mulighet for erstatning fra skadevolderen. Disse følger, som i Norge, de alminnelige erstatningsrettslige reglene, culpa normen. For det andre er det mulighet for å få dekket tapet gjennom en godtgjørelse som følge av forsikringsordninger. Dette er ulykkesforsikrings og arbeidsskedeforsikring.⁸⁵

Idrettsområdet er et av de områder i Danmark, hvor den alminnelige erstatningsregel fortsatt har sitt største anvendelsesområde. Men erfaringsmessig er forholdet den at de fleste skader må bæres av skadelidt selv, dersom den ikke dekkes av forsikringer. Dette fordi det er veldig vanskelig å få skadevolderen dømt etter culparegelen. Utviklingen går derfor i samme vei i Danmark som i Norge og skadene må dekkes gjennom forsikringer. For profesjonelle idrettsutøvere gjelder yrkesskadeerstatning.

⁸⁵ Idræt & jura. Jens Evald. Nytt juridisk forlag, 1997. 1 utgave.

Hovedvekten i det følgende vil bli lagt på beskrivelse av de muligheter for dekning av tap ved idrettsskader som ulykkesforsikring og arbeidsskadeforsikring dekker.

Skal man beskrive rettstillstanden i Danmark, må man ta utgangspunkt i de avgjørelsene som er truffet av de danske domstolene. I likhet med hva som er tilfelle i Norge, er domstolspraksisen i Danmark sparsom når det gjelder ansvar for idrettsskader.⁸⁶

6.2.2 Erstatning etter de alminnelige erstatningsreglene.

Dersom skadelidt ikke kan få sin skade dekket gjennom forsikring, beror hans mulighet for dekning om det foreligger en ansvarlig skadevolder. Her kommer da hovedregelen om culpa til anvendelse. Denne regelen samsvarer med våre regler i Norge. Den innebærer at en skadevolder er ansvarlig, hvis vedkommende har handlet mindre forsiktig og mindre hensynsfullt enn det man kan forvente i liknende situasjoner.

Skadelidte kan få erstatning på lik linje med Norge dersom skadevolder handlet under det bestemte lavmål, som er minste grensen hos en bonus pater familias, i en tilsvarende situasjon. Det er ikke en og samme culpa i alle situasjoner. Kravet til culpa i idrettsverdenen ikke særlig stort, når det dreier seg om skader som følger av den potensielle risiko det er å drive idrett.

6.2.3 Ulykkesforsikringsdekning

Ulykkesforsikring er en privat forsikringsform, som forutsetter en avtale mellom to parter. Forsikringstager og forsikringsselskap. Innholdet i denne avtalen er å avgjøre hvilken dekning den forsikrede kan oppnå.

Er det tegnet en slik forsikring, som omfatter tilskadekomne idrettsutøvere, oppstår for det første spørsmålet om idrettsutøveren har kommet til skade ved et ulykkestilfelle. For det andre om skaden dekkes av forsikringen.

⁸⁶ Idræt & jura. Jens Evald. Nytt juridisk forlag, 1997. 1 utgave.

6.2.3.1 Hva omfatter begrepet ulykkestilfelle?

I forsikringspolisen er det uttalt at skaden må være skjedd ”ved en pludselig udefra kommende innvirkning på legemet”.⁸⁷

Hva som kreves for oppfyllelse av denne betingelsen belyses i en dansk sak som ble avgjort 29. august 1994, sak nr 35.958. Idrettsutøveren ble i denne saken nektet erstatning av forsikringsselskapet, som mente det ikke forelå et forsikringsdekket ulykkestilfellet.

Utøveren kom til skade under en håndballkamp, da han skulle snu seg for å plukke opp ballen, som lå ved siden av målet. Hans fot ”stod fast” i underlaget mens kneet dreide motsatt vei. Dette førte til at utøveren pådro seg korsbåndskade samt alvorlige bruskskader i kneet.

Forsikringsselskapet gjorde gjeldende at det var tale om en indre overbelastning av kneet i an anatomisk uheldig stilling, og at skaden ikke kunne anses som forårsaket av en plutselig utenfra kommende begivenhet. Begrunnelsen for dette resultatet var at handlingen som førte til vridningen, er en ganske alminnelig foreteelse i håndballspillet. Derfor kunne dette ikke karakteriseres som et ulykkestilfellet.

Idrettsutøveren hadde for så vidt en god sak da vedkommende gikk til søksmål. Ankenævnets flertall hadde tidligere i en kjennelse bestemt at en skade, som var skjedd ved at utøverens fot hang fast i underlaget, og som førte til en vridning i kneet, måtte anses som et ulykkestilfelle i forsikringsrettslig forstand. Det samme ble resultatet i en sak hvor fotballspillerens fot ble hengende igjen i grusen på fotballbanen.

⁸⁷ Idræt & jura. Jens Evald. Nytt juridisk forlag, 1997. 1 utgave.

Dette erkjente utvalget, men anførte allikevel at en skade skjedd på den beskrevne måten ikke kunne anses som en arbeidsulykke når det ikke fordi det ikke forelå kontakt med andre spillere, kontakt med hull eller andre forandringer på banen eller liknende.

Dersom skaden skyldes kontakt med andre idrettsutøvere, kan det derimot herske tvil om at skaden vil bli godkjent som dekket av ulykkesforsikringen.

For å illustrere dette kan det vises til en avgjørelse hvor en fotballspiller ødela korsbåndet som følge av en takling av en motspiller. Sak nr 36.015 fra ankenævnskendelsene.

Her avviste det innklagede forsikringsselskap at det forelå krav på erstatning, med den begrunnelse at det ikke var skjedd noe usedvanelig i den skadevoldende handlingen.

Dette synspunktet ble avvist av ankenævnet som mente at vilkåret om plutselig utenfra kommende hendelse ikke kan innfortolkes med et krav om at det skal være skjedd noe utilsiktet eller uventet.⁸⁸

Dette er det avgjørende for idrettsutøvere i Danmark og deres krav på erstatning dersom skaden oppstår på idrettsbanen.

6.2.4 Arbejdsskadeforsikringsdekning.

Som sagt dekker ikke den private ulykkesforsikring, ulykker som er inntruffet under utøvelsen av profesjonell idrett. Dekning av slike skader må idrettsutøveren søke dekket gjennom lov nr. 440 av 10. mai 2003 om arbeidsskadesikring.

Denne loven gjelder enhver som mot lønn stiller til arbeidsgivers tjeneste. Disse er da forsikret mot følgene av arbeidsskade. Jfr § 1.

Med arbeidsskade forstås ifølge Kapittel 3 blant annet ulykkestilfeller som følge av arbeidet.

⁸⁸ Idræt & jura. Jens Evald. Nytt juridisk forlag, 1997. 1 utgave.

Videre kreves det at arbeidsgiveren har en viss økonomisk interesse i den aktuelle idrettsutøvelsen. Dette betyr at de idrettsfolk som mottar støtte fra Team Danmark, en egen forening som tar seg av toppidretten i Danmark, ikke dekkes av arbeidsskedeforsikringen. De mottar den økonomiske kompensasjon først og fremst i egen interesse, og må derfor tegne egen ulykkesforsikring.

Dette vil jeg ikke gå nærmere inn på. Jeg vil i den videre drøftelsen konsentrere meg om arbeidsskedeforsikringen for profesjonelle utøvere.

6.2.4.1 Ulykke

Etter dansk rett er vilkåret for erstatning nærmere knyttet til årsakssammenhengen og ikke til et vilkår om arbeidsulykke. I følge denne loven er ulykke en personskade forårsaket av en hendelse eller en påvirkning, som skjer plutselig eller innen fem dager.

6.2.4.2 Arbeidsskedeforsikringslovens dekning av idrettsutøvere

Profesjonelle idrettsutøvere er dekket av denne loven, enten de er hel- eller halvprofesjonelle. De betraktes som en ansatt av en arbeidsgiver, normalt en klubb. Etter denne bestemmelsen har klubben forsikringsplikt ovenfor de personer som mottar lønn og er forpliktet til å utøve deres idrett etter arbeidsgiverens nærmere instruksjon i arbeidsgiverens interesse.

Arbeidsforsikringsloven gjelder og spillere som er ansatte i utenlandske klubber, dersom de har ansettelse hos et dansk idrettsforbund. Dette kan være for eksempel der de er uttatt til det danske landslag, mot betaling eller bonus.

Skulle utøverne komme til skade i Danmark er de allikevel dekket av arbeidsskedeforsikringen som idrettsforbundet er pliktig til å tegne. Skjer skaden derimot i

utlandet dekkes skaden ikke av arbeidsskadeforsikringen fordi de ikke har bopel i Danmark.⁸⁹

Utøverne er heller ikke dekket av forsikringen dersom de spiller på yngre landslag til Danmark. Her mottar spillerne ingen lønn for idretten, slik at de ikke har plikt til å tegne forsikringer for disse utøverne.

Videre er idrettsutøvernes egen transport mellom bolig og trening eller kamp, ikke omfattet av forsikringen, idet den er en del av en privat transport til arbeidet. Har klubben derimot arrangert transporten for utøverne, vil ulykkestilfellene som oppstår under denne transporten dekkes av ordlyden. Dette er regler som samsvarer med de reglene som finnes for norske idrettsutøvere.

⁸⁹ Idræt og jura, Jens Evald, nyt juridis forlag, 1997.

7 Litteraturliste

Lover:

- Lov om folketrygd av 28. februar 1997 nr 19.
- Lov om yrkesskedeforsikring av 16.juni 1989 nr. 65.
- Lov om skadeerstatning av 13. juni 1969 nr. 69.
- Lov om anke til Trygderetten av 16.desember 1966 nr. 9.
- Tvistemålsloven av 13. august 1915 nr.6.

Danske lover:

- Lov nr. 440 av 10. juni 2003 om arbeidsskadesikring.

Forarbeider:

- Ot.prp. nr. 44 (1988-1989)
- Ot.prp. nr. 29 (1995-1996)
- NOU: 1990:20
- NOU: 2004:3

Andre:

- Rikstrygdeverkets rundskriv av 29. januar 2007.

Dommer/Kjennelser:

- Rt. 2006 side 1642. (Fotballdommen).
- Rt. 2005 side 1757. (Skyggedommen)
- Rt. 2003 side 1358.
- Rt. 2000 side 220. (Håndballspiller-dommen).

- Rt.1997 side 1906.
- Rt. 1996 side 488.
- Rt. 1992 side 64.
- LG-2005-59957.

Trygderettsavgjørelser:

- TRR-2003-01737.
- TRR-2003-01931.
- TRR-2005-01326.
- Ankesak, ankenummer 0404490.
- 24. august 2001, ankesak, ankenummer 00/05331

Utenlandsk rettspraksis:

- Sak nr. 35.958 av 29. august 1994.
- Sak nr. 36.015

Juridisk teori:

- Artikkel av Steinar Tjomsland: 1992. *Idrett og erstatning*. Universitetsforlaget.
- Boe, Erik *Innføring i juss*, universitetsforlaget, 3 opplag 2001.
- Eckhoff, Torstein, *Rettskildelære*, universitetsforlaget, 5 utgave ved Jan Helgesen, 2001
- Evald, Jens, *Idræt & jura* Nytt juridisk forlag, 1 utgave, opplag, 1997.
- Gisle, Jon m.fl, *Jusleksikon*, kunnskapsforlaget, 2 utgave, 2 opplag 2003
- Hov, Jo, *Rettegang II, Sivilprosess*, Papinian as, 1999.
- Hov, Jo, *Rettegang I, Sivil-og straffeprosess*, Papinian as, 1999.
- Karnov, *Folketrygdeloven*, Lødrup mfl., Karnovs forlag as, Oslo, 1997.
- Kjenner, Gunnar Martin, *Idrett og juss*, universitetsforlaget, 3 utgave, 2004.
- Kjønstad, Asbjørn, *Innføring i Trygderett*, Tano Aschehoug, 3 utgave, Oslo 1998.

- Kjønstad, Asbjørn, *Yrkesskadetrygden*, universitetsforlaget, 1979.
- Lødrup, Peder, *Lærebok i erstatningsrett*, 4 utgave, Oslo
- Lauridsen, Preben Stuer, *Idrætsjura*, Jurist og økonomiforbundets forlag, utgave, 1 opplag, 1983.
- Nygaard, Nils, Gudrun Holgersen, *Trygderett- lovforståelse-analysemetode og begrep*. Alma mater forlag as, Bergen 1994.
- Skårberg, Lars Olav og Marianne Reusch, *Yrkesskade*, Cappelen akademiske forlag 2003
- Tvedt, Morten Walløe, *Å skrive analyseoppgaver til eksamen*, Cappelen akademiske forlag, Oslo 2003.

Internettider:

- www.niso.no
- www.Trygderetten.no

